

Sfânta Ana, mama Maicii Domnului, cu Preasfânta Fecioara Maria în brațe. Icoană portabilă pe lemn (38x48), sec. XVII, Mănăstirea Sfântul Pavel din Sfântul Munte Athos.

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

**„Născătoare de Dumnezeu, păzește poporul cel
binecredincios de sabie, de venirea altor neamuri
asupra noastră și de războiul cel dintre noi!”¹**

Atentatele teroriste și războaiele sunt, din nefericire, atât de prezente în zilele noastre. Chiar dacă noi, românii, avem, din harul lui Dumnezeu, pace, în bătrâna noastră Europă sunt atentate teroriste și în lume războaie. Cu predilecție în Orientul Mijlociu și-n Asia, creștinii sunt ținta agresiunilor, expulzărilor și a masacrelor. Bisericele și Mănăstirile sunt distruse, dispărând odată cu ele o cultură bimilenară.

Pe bună dreptate Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe, întrunit în Creta între 16-27 iunie 2016, afirma: „Biserica Ortodoxă urmărește cu multă durere, se roagă și ia act de marea criză contemporană a umanității, caracterizată de proliferarea violenței și a conflictelor armate; persecuția, exilul și uciderea minorităților religioase, deportarea violentă a familiilor din locurile natale, tragedia traficului de ființe umane; încălcarea demnității și a drepturilor fundamentale ale oamenilor și a popoarelor și convertirile forțate. Ea condamnă necondiționat răpirile, torturile și execuțiile abjecte, denunță distrugerea locașurilor de cult, a simbolurilor religioase și a momentelor culturale”².

Din nefericire, aceste necazuri sunt prezente în lume de atunci de când omul a căzut în păcat. Chiar dacă nu putem face o legătură simplistă între toate aceste convulsii și păcat, totuși, la obârșia lor stă păcatul. Sfântul Apostol Pavel spune: „Printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, așa moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el” (Romani 5,12).

Cortegiul de suferințe ce ne agasează își au obârșia în păcat, iar salvarea presupune apropierea de Dumnezeu și o viață spirituală normală. În acest sens, pentru cei ce fac o analiză obiectivă a faptelor ce s-au petrecut de-a lungul istoriei, realitatea este grăitoare. Vă dau câteva exemple.

Constantinopolul, expresie a civilizației creștine și a rafinamentului cultural, sute de ani a fost agresat de barbari. În momentele de mare cumpănă, cetățenii lui apelau la rugăciunile Maicii Domnului și, la intervenția Domnului Hristos. În fiecare an, în sâmbăta a cincea din Postul Mare, ne aducem aminte că, pe vremea Împăratului Heraclie și a Patriarhului Serghie, Hagan, conducătorul sciților, a declanșat un asalt împotriva cetății: „Patriarhul, purtând împreună cu tot poporul dumnezeiasca icoană a Maicii Domnului, mergea împrejurul cetății pe deasupra zidurilor. Iar când, Savar dinspre răsărit și Hagan dinspre apus au început să dea foc locuințelor dimprejurul cetății, patriarhul umbla pe deasupra zidurilor cetății, purtând icoana cea nefăcută de mână lui Hristos...”³. Rezultatul a fost că oștile creștine, ocrotite de Domnul Hristos, la rugăciunile Maicii Sale, au biruit. Imnul Acatist al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu proslăvește acest eveniment și aduce rugăciuni de mulțumire Maicii Domnului.

Au mai fost și multe alte momente când Maica Domnului a apărut cu rugăciunile ei Constantinopolul. Toate acestea până odată când catastrofa s-a produs. La 29 mai 1453, turcii, conduși de Mahomed Cuceritorul, au ocupat Constantinopolul. Durerea creștinilor a fost de nedescris, provocând o impresie cutremurătoare asupra întregii lumi, nu numai pentru că mulțime de oameni ajungeau robi ai unui cuceritor crunt, ci și pentru că se prăbușea o civilizație vestită și unică.

De a îngăduit Dumnezeu lucru acesta? Un mare teolog grec, Teodor Zisis, redă părerea Patriarhului Ghenadie Scholarul: „Înainte de a cădea zidurile cetății, căzuse încrederea și credința în Dumnezeu, iar consecința acestui fapt a fost părăsirea dumnezeiască: *Înainte de a se prăbuși zidurile, noi am pierdut mai întâi strața Ta cea neadormită, în locul oricărei alte paze*⁴. Așadar, cauza a fost păcatul. Viața imorală și corupția locuitorilor imperiului.

O altă cauză a fost lipsa de solidaritate a lumii creștine. Apusenii au trimis în ajutor doar „trei sute de bărbați și două galere”⁵. Ce să spunem de slaba reacție a comunității internaționale astăzi când sunt ucși mii de creștini, dărâmate biserici și mănăstiri, sau obligația ca alții să plece în pribegie, părăsindu-și locurile de obârșie? Și, în ce-i privește pe aceștia, un alt pericol este să-și piardă credința. Căci zice același teolog: „neamurile pier nu atunci când își pierd ființa statală, ci atunci când își pierd identitatea culturală, sufletul lor”⁶.

Atentatele teroriste, războaiele pun în pericol tocmai identitatea spirituală a oamenilor. De aceea, după cele două războaie mondiale din veacul XX, expresie a păcatelor oamenilor, fondatorii Uniunii Europene s-au gândit să creeze un spațiu al păcii și prosperității. Își propuneau să salveze Europa, care își are obârșie creștină, păstrându-i valorile.

¹ Ceaslov, EIBMBOR, București, 1973, p. 314.

² Tabor, anul X, 7 (2016), p. 12.

³ Triodul, EIBMBOR, București, 1986, p. 397.

⁴ Teodor Zisis, *Căderea Constantinopolului conform lui Ghenadie Scholarul*, în „Tabor”, anul X, 1 (2016), p. 38.

⁵ *Ibidem*, p. 37.

⁶ *Ibidem*, p. 29.

DIN SUMAR:

- **Tinerii nu sunt doar viitorul, ci și prezentul activ și recreativ al Bisericii** – **CĂTALIN BĂRAIAN**.....(p. 2)
- **Legătura om-pământ, la români** – **ALEXANDRU NEMOIANU**..(p. 3)
- **Sărbătoarea Sfintei Cruci și iconografia ei** – **MARCEL MUNTEAN**.....(p. 3)
- **Sfântul Ierarh Antim Ivireanul** – **PR. COSMIN COSMUȚA**...(p. 4)
- **O confesiune** – **AUREL SASU**.....(p. 4)
- **Chiara Lubich și spiritualitatea unității** – **PROTOS. BENEDICT VESA**.....(p. 5)
- **Personalitatea Sfântului mitropolit Antim Ivireanul** – **MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN**.....(p. 6)

Părinții fondatori, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi, Jean Monnet au căutat și un steag reprezentativ pentru comunitatea ce o creau și s-au inspirat de cartea Apocalipsei 12, 1: „Și s-a arătat din cer un semn mare: o femeie înveșmântată cu soarele și luna era sub picioarele ei și pe cap purta cunună din douăsprezece stele”. Este aici icoana Maicii Domnului. Sub oblăduirea ei a fost pusă Europa. Steagul este albastru pentru că albastrul este culoarea Fecioarei Maria, iar cele douăsprezece stele îi reprezintă pe cei doisprezece Apostoli, pentru că religia creștină, pe care ei au propovăduit-o, este religia Europei.

Observând cât s-a laicizat astăzi Europa și că staful ei, în virtutea unei „corectitudini politice”, nu mai face referiri la rădăcini, nu se poate să nu ne gândim la căderea istorică a Constantinopolului și, până nu este prea târziu, să ne străduim să oprim căderea spirituală a Europei. Căci zice același teolog, Teodor Zisis: „Mă tem că această cădere o trăim acum, deja de multe decenii. Simptomele sunt evidente și ușor de discernut. Am vândut și vindem toate pentru un blid de linte, pentru niște euro-arginți sclipitori; hulim și ne batem joc de cele sfinte și sacre – în literatură, în artă, în cinematografie; legiferăm devierile morale și îi promovăm pe nerușinați și pe desfrânați drept modele spirituale”.

Fără a fi panicarzi, totuși este bine să ne punem întrebarea dacă nu datorită acestei stări de lucruri îngăduie Dumnezeu să fie atâtea atentate teroriste, atâtea războaie, atâtea distrugerii de valori spirituale și bunuri materiale? Și această stare de lucruri ne dă mai multă râvnă nouă celor adunați la Mănăstirea Nicula s-o implorăm pe Maica Domnului: „Născătoare de Dumnezeu, păzește neamul cel bincredincios de sabie, de venirea altor neamuri asupra noastră și de războiul cel dintre noi”.

Cred că este cazul să medităm și la „războiul cel dintre noi”. Pentru că și acesta este o urmare a păcatului. Sfântul Apostol Iacov spune limpede: „De unde vin războaiele și de unde certurile dintre voi? Oare, nu de aici: din poftele voastre care se luptă în mădularele voastre? Pofțiți și nu aveți; ucideți și pizmuiți și nu puteți dobândi ce doriți; vă sfădiți și vă războiți, și nu aveți, pentru că nu cereți. Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău, ca voi să risipiți în plăceri” (Iacov 4, 1-3).

Omul, ajuns rob al păcatului, este egoist, individualist și iubitor de sine. Ar dori să posedă totul pentru sine și, când celui de lângă el îi merge bine, este plin de invidie. Ca să dea o expresie cât mai plastică acestei stări de lucruri, Agapie Criteanul ne spune că împăratul avea doi miniștri pricepuți, dar fiecare dintre ei avea câte o meteahnă: unul era lacom, celălalt invidios. Dorind să-i tămăduiască de patimile lor, i-a chemat într-o zi și le-a spus: „Sunt foarte mulțumit de slujba voastră și vreau să vă răsplătesc împărătește. Cu o condiție: unul dintre voi să ceară, iar celălalt va primi dublu”. I-a pus într-o situație dificilă. Lacomul îl lăsa pe invidios să ceară primul, ca el să ia îndoito. Invidiosul nu răbda ca celălalt să aibă mai mult decât el, și de aceea nu se îngheșuia să ceară. „Se priceau amândoi îndelung, nevrând să ceară niciunul, ca să ia celălalt îndoito. Atunci a poruncit împăratul invidiosului să ceară el mai întâi. Iar el a cerut să-i scoată un ochi, pentru ca celuilalt să-i scoată amândoi ochii”⁸. Acesta este omul căzut în patimi, egoist, invidios și lipsit de dragoste creștină.

Un asemenea om, din motive de imagine, ar putea pretinde că are credință în Dumnezeu. Și, iată, ce-i răspunde Sfântul Ioan Teologul: „Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească. Și această poruncă avem de la El: cine iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său” (1 Ioan 4, 20-21).

Din nefericire, dragostea creștină, altruismul, jertfelnicia sunt întâlnite tot mai rar, lăsând loc unui indiferentism și materialism feroce. Predispoziția de a dăru, de a se dăru, de-a pune în practică voluntariatul creștin sunt tot mai rare. În Faptele Apostolilor, Sfântul Pavel ne învață: „Trebuie să ajutați pe cei slabi și să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci El a zis: *Mai fericit este a da decât a lua*” (Fapte 20, 35).

Această fericire de a dăru îi caracterizează pe oamenii duhovnicești și nobili. Părintele Nicolae Steinhardt are o carte de eseuri intitulată tocmai așa: „Dăruind vei dobândi”⁹. Acești oameni nici nu sunt în stare să se certe. Este arhicunoscută întâmplarea din Pateric, când doi bătrâni se întrebau: cum este când se ceartă oamenii pentru bunuri materiale? Iată cum este, zice unul dintre ei: eu pun aici o cărămidă, tu zici că-i a ta, iar eu că-i a mea. Hai să începem. Dă-mi cărămida mea! Dacă-i a ta, ia-o și du-te. N-au fost în stare să se certe.

Oamenii pătimiși se ceartă și se războiesc pentru orice. Pentru bunuri materiale, pentru plăcerile ce și le pot procura cu ele și pentru demnități și putere. Este teribilă lupta pentru bunuri și

pentru putere. Nu se mai termină, mai ales pe tărâm politic. Confruntarea de idei ar trebui să fie elegantă, dar nu e așa.

Iar în ce privește dorința de a acumula bani și bunuri materiale, aceasta nu are limite. Corupția e un flagel greu de eradicat. Iar, dacă este vorba de atentatele teroriste și de războaie, ele se duc cu arme. Cine le oferă armele și pentru ce? Pentru a câștiga bani, chiar cu prețul catastrofelor ce se declanșează, producătorii și traficanții de arme fac lucrul acesta.

Trăim într-o societate dezbinată și fracturată de păcat, atât la noi în România, unde din fericire este pace, cât și-n toată lumea, încercată de atentate teroriste și de războaie. Cine ne poate salva? Domnul Hristos și Maica Domnului. De aceea ne găsim aici la Mănăstirea Nicula, în preajma icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Maica Domnului, ocrotitoarea României și a Europei întregi este chemată în rugăciuni de mulțimile de credincioși în această zi când prăznuim Adormirea ei.

După ce i-am spus tot amarul din sufletul nostru, după ce participăm la sfintele slujbe, prin versurile pline de simțire și simple, la plecare îi zicem: „Maică, tu ne-ai ajutat/ De-am făcut ce ni s-a dat./ Ne-am ușurat sufletul,/ Ne-am îndreptat umbletul? În inimi ducem tărie,/ Și cerească bucurie./ Niciodată n-om uita/ Marie, dragostea ta./ Și ne vom ruga mereu,/ La Maica lui Dumnezeu”.

Tinerii nu sunt doar viitorul, ci și prezentul activ și recreativ al Bisericii

Cătălin Băraian

Sub sloganul „Iisus Hristos - Bucuria Vieții”, cetatea Bucureștilor a fost în perioada 1-4 septembrie 2016, gazda celei de-a treia *Întâlniri a tineretului creștin ortodox*, după cele de la Baia Mare, respectiv Cluj-Napoca. Peste 2500 de tineri, reprezentând toate Patriarhiile și Bisericile Ortodoxe Autocefale, au dovedit încă o dată faptul că *tineretea este simbol al frumuseții vieții veșnice netrecătoare, vârstă a căutărilor esențiale și perioadă a aspirațiilor către viitor*.

Pentru patru zile, capitala României a fost totodată și capitala tinereții, mai mult decât atât, capitala Ortodoxiei mereu tinere. Zâmbetele largi și sincere și bucuria la superlativ au fost două dintre ingredientele care au încununat reuniunea tinerilor ortodocși din acest an.

Eparhia Clujului a fost reprezentată cu cinste la București de un grup de peste 100 de tineri din județele Cluj și Bistrița-Năsăud, coordonați de părintele Tudor Mudure, inspector pentru tineret din zona Bistriței și părintele Dorel Gălan, preot slujitor la parohia „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din cartierul clujean Grigorescu, respectiv de Oana Băilă și Bogdan Dincă, din partea ASCOR Cluj.

Întâlnirea inimilor pline de iubire, după cum atât de frumos a fost numită de un tânăr basarabean, a fost străjuită mereu de rugă-

ciune, ce s-a desfășurat atât pe dealul Patriarhiei, în prezența ierarhilor Sfântului Sinod, participanți la eveniment, cât și în diferite biserici din capitală. Au fost organizate numeroase ateliere de lucru, pe diferite teme ce au vizat tinerii, rolul și implicarea lor într-o Biserică Ortodoxă vie, ce trebuie să se deschidă spre o lume tot mai indiferentă din punct de vedere spiritual. Vizitarea principalelor obiective turistice ale Bucureștilor a constituit un alt prilej de interacțiune și socializare, în vederea sudării de noi prietenii.

Momentele oficiale au fost cele care, încărcate de trăiri profunde, i-au impresionat pe tineri. Menționăm în acest sens, festivitatea de deschidere a evenimentului care a avut loc joi, 1 septembrie, pe colina bucuriei, când odată cu îngemănarea zilei cu noaptea s-au îngemănat privirile și inimile tuturor tinerilor prezenți. După binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și discursurile oficiale, a urmat un mini-recital susținut de grupul de protopsalți Tronos al Patriarhiei Române și o formație de muzică tradițională pe dealul Patriarhiei spre bucuria tuturor celor prezenți.

Prima zi a întâlnirii tineretului creștin-ortodox a culminat cu dezbaterile pe tema „Iisus Hristos - Bucuria Vieții” de la Sala Palatului, moderată de cunoscutul om de televiziune și președinte APOR, Liana Stanciu și diaconul Sorin Mihalache. Cei doi oameni faini au reușit să fure inimile tuturor tinerilor din sală: „Dumnezeu este peste tot! Dacă tu L-ai descoperit, e timpul să-L arăți și altora”, a subliniat Liana Stanciu. Conferința a fost urmată numaidecât de *Procesiunea Luminilor*, în cadrul căreia, cu candelile în mâini, cântând și bucurându-se întreolaltă, tinerii au urcat pe dealul Patriarhiei.

A doua zi a întâlnirii a avut ca moment mult așteptat concertul din parcul *Alexandru Ioan Cuza* din București, susținut de Elena Gheorghe, Smiley și formația Bere Gratis. Bucuria a fost una îndoită pentru tinerii Eparhiei Clujului întrucât în mijlocul lor, chiar înainte de debutul spectacolului, a ajuns Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului: „Tinerii noștri creștini, într-o lume debusolată, trebuie să aducă o noimă de trăire frumoasă”.

Punctul culminant al întâlnirii din acest an a tinerilor creștin-ortodocși din întreaga lume a fost reprezentat de Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie de Duminică, 4 septembrie, oficiată de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în sobor de ierarhi, preoți și diaconi. La prima Liturghie săvârșită la șantierul Catedralei Mântuirii Neamului au participat alături de cei peste 2500 de tineri și doi ierarhi din Mitropolia Clujului, ÎPS Andrei al Clujului și PS Iustin

al Maramureșului. După Sfânta Liturghie a urmat festivitatea de închidere a Întâlnirii Internaționale a tinerilor creștin-ortodocși, ștabela fiind predată Arhiepiscopiei Iașilor, gazda întâlnirii tinerilor ortodocși din toată lumea de anul viitor.

Reuniunea tinerilor ortodocși de anul acesta de la București a fost și va fi încă o rază de lumină pe cerul înnorat al lumii de azi. Sperăm într-un viitor mai bun, un viitor pe care noi, tinerii, împreună îl putem schimba, pentru noi și copiii noștri. Vom ține mereu standardul sus și ne vom spune neîncetat:

„Deschide-ți acum inima
Ridică numai privirea,
De sus, de undeva,
Vine toată Iubirea!”

⁷ Ibidem, p. 38.

⁸ Agapie Criteanul, *Mântuirea păcătoșilor*, București, 1939, p. 118.

⁹ Editura Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmăruului, Baia Mare, 1992.

Tableta lunii

Legătura om-pământ, la români

Alexandru Nemoianu

Danville, Pennsylvania, USA

Lunoscutul geograf și filozof al geografiei, savantul francez Emmanuel de Mortonne, încheia cu următoarele cuvinte un articol publicat la Paris în 1933 și intitulat „Satul Românesc subcarpatic”: „...Modestele case ale țăranului român, grupate în sate cu ulițe întortochiate, au avantajul - față de templele grecești sau basilicile bizantine - de a fi forme vii, de a răspunde unui gen de existență socială care s-a perpetuat de-a lungul secolelor până în zilele noastre”.

Acest mare savant și prieten al românilor a străbătut cu piciorul întregul spațiu în care viețuiau români. El a alcătuit studii valoroase și a ținut numeroase prelegeri despre geografia și spațiul românesc. Dar Emmanuel de Mortonne a surprins mai mult decât detaliul sec științific, el a observat legătura dintre om și pământ în spațiul românesc.

În cuvântarea rostită în prezența Regelui Ferdinand în București, în 1921, cuvântare intitulată, „Noua Românie în noua Europă”, savantul francez spunea: „O Românie, având Carpații drept axă, un fel de șiră a spinării, este, din punctul de vedere al structurii geografice, un stat bine echilibrat, al cărui centru de gravitație este tocmai acolo unde sunt izvoarele înseși ale vieții naționale. Iată un stat înfățișându-se în condițiile unei vieți sănătoase”.

De fapt, ochiul pătrunzător al acestui mare cărturar dezvăluie o taină din veacuri ascunsă; legătura fizică și spirituală dintre om și loc în spațiul „de la Nistru până la Tisa”.

Această observație, făcută de un mare filozof al geografiei moderne, nu face decât să întărească, prin argumente și studii științifice, ceea ce cronicarii și toți cei care iubesc neamul românesc știau și știu de multă vreme. Ceea ce ei aflaseră cu sufletul... Este binecunoscut versul care însumează cele amintite, „dar noi locului ne ținem, cum am fost așa rămânem”.

De fapt, cei care au studiat și studiază așezările românești (și asta înseamnă satele românești) au constatat respectul, similar oficerii unei taine sacerdotale, cu care strămoșii noștri s-au comportat în relația cu pământul, locul, ce îl locuiau.

De mare valoare pentru studierea satelor românești în evoluția lor istorică sunt așa-numitele „hotârnicii”.

„Hotârniciile” sunt un gen aparte de documente medievale care, de regulă, sunt cuprinse în actele de donație emise de către cancelariile oficiale. Aceste „hotârnicii” dau informații de foarte mare valoare referitor la întinderea satelor și teritoriului ce îl aveau în stăpânire. Cel care va studia un asemenea document pe hartă sau, încă și mai bine, direct pe teren, nu va putea să nu rămână uluit de modul extrem de judicios în care teritoriul era structurat. Există o splendidă armonie între suprafața de teren arabil, livezi și fânețe. Totul era gândit temeinic, echilibrat, făcut cu grijă pentru ca ordinea firească să nu fie tulburată. Aceeași grijă se arată pentru teritoriul necultivat, dar care făcea parte din hotarul satului, adică apele, pădurile, pășunea alpină.

Pe cursurile de apă se puteau așeza doar un număr limitat de mori și se putea pescui doar o anumită cantitate de pește. La fel în păduri, se puteau tăia doar anumite cantități de lemn și doar în anumite locuri, în anume „slobozani”, în anume „zăbrane”, care se roteau din vreme în vreme pentru a îngădui pădurii să se refacă. Pășunile alpine erau împărțite între sate cu chibzuială, astfel ca toți să poată avea folos și fără a strica așezarea din veci. O asemenea atitudine a omului față de loc fără îndoială că stătea peste considerentele economice și reflectă o înțelegere duhovnicească, spirituală.

Existența pământescă era socotită ca stare vremelnice și necesară pregătirii întru viața veșnică. Într-o asemenea înțelegere, locul, pământul, trebuiau păstrate cu grijă pentru a putea fi trecute din neam în neam. Lumea văzută nu era socotită un bun personal, ci ca un mijloc pe care nu ai autoritatea morală de a-l folosi oricum. Din contră, în această lume trebuie să te porți cuviincios, cu grijă, cu sfințenie, să nu cauți să o rănești sau tulburi. Trebuie să te armonizezi și să conlucrezi cu ea, întrucât nu este făcută de tine, ci este un dar făcut și ție și celor care vor veni după tine în veci.

Această ordine și înțelegere de dinaintea vremilor, dintotdeauna, este încă păstrată în câteva locuri binecuvântate, în câteva „țări” și „vâi” românești, și între ele se numără și Valea Almăjului. În acele locuri încă demnită se împletește cu modestia și modestia cu eleganța.

Acele locuri arată cum, în confruntarea cu „imperii” zilei și aroganța lui nătângă, identitatea, tradiția, dragostea de loc și bunul simț încă mai pot birui. Căci în momentul de față dragostea de loc are o importanță mântuitoare.

Sărbătoarea Sfintei Cruci și iconografia ei

Marcel Muntean

Lnstituită în veacul al IV-lea, această sărbătoare celebra la origini ridicarea Bisericii Învierii de la Ierusalim de către Sfântul Împărat Constantin cel Mare. Către anul 347, însuși Sfântul Chiril al Ierusalimului menționa faptul că în întreaga lume existau deja fragmente din Sfânta Cruce. Această afirmație ne face să credem că sărbătoarea era consfințită încă din acel veac.

Două istorisiri legate de aflarea Sfintei Cruci sunt apropiate de ceea ce astăzi este pe deplin acceptat de către Biserică. Prima o aminteste pe soția împăratului Claudiu, Protonicia, ca fiind cea care ar fi descoperit relicva sfântă, iar cea de-a doua, cea autentică și demnă de crezare se referă la episodul în care mama vrednicului de pomenire Constantin cel Mare a aflat Crucea Domnului pe Golgota. Sfântul Ioan Gură de Aur relatează în anul 395 acest miracol în care se consemnează despre cele trei cruci, dintre care cea din mijloc purta inscripția binecunoscută. Călătoarea Aeteria remarcă de asemenea acest lucru în jurul anului 400, astfel că sărbătoarea sfințirii a fost ținută cu mare solemnitate pentru că s-a aflat în acea zi Crucea Domnului.

nă pe data de 14 septembrie, iar Menologul lui Vasile (din secolul al X-lea) amintea că în anul 335, a doua zi după hram, credincioșii erau lăsați să se închine la lemnul Sfintei Cruci ce era ridicat în văzul tuturor, invocând pe Dumnezeu cel milostiv prin cuvintele: *Κύριε Ἐλέησον* (*Kyrie eleison*), adică „Doamne miluiește!”.

Sărbătoarea va fi consfințită și la Constantinopol, începând din anul 614. Recucerită de la perși de către Împăratul Heraclie al III-lea, Sfânta Cruce a fost întâmpinată de către poporul dreptmăritor în capitala imperiului în anul 628. După cinci ani, în anul 633 Patriarhul Serghie o va purta în procesiune de la Biserica Vlaherne la Catedrala Sfintei Sofii cu mult fast. Din acest moment sărbătoarea se va generaliza în întreaga lume creștină și din veacul următor și la Roma. Papa Serghie (687-703) o va serba cu multă cinstitoare.

În iconografie, tema *Înălțării Sfintei Cruci* este deseori asociată cu *Aflarea ei*. În partea de sus a icoanei vizualizăm pe Patriarh, ridicând cu ambele mâini Crucea, în vreme ce brațele sale sunt susținute de doi diaconi liturghisitori. La baza scenei se observă prezența celorlalte cruci. Acest detaliu ține de reprezentarea momentului găsirii Sfintei relicve.

Unele compoziții iconice au redat în fruntea poporului pe Sfinții Împărați Constantin și Elena. Aceștia apar în partea dreaptă a evenimentului, iar în cea opusă este înfățișată o minune, precum cea a învierii mortului atins de Sfânta Cruce sau vindecarea unui bolnav¹.

În spatele personajelor se înalță Biserica *Învierii Domnului* de la Ierusalim, vechiul hram, cel care a fost pomenit la momentul sfințirii și inițierii sărbătorii.

Gama cromatică e festivă, în acord cu momentul prăznuirii. Culoarea dominantă e aurul, în raport cu accente de roșu și alb. În icoanele contemporane Patriarhul nu ridică Crucea Domnului, ci se uită la ea cu smerenie, ținându-o cu ambele mâini. El se găsește urcat pe un amvon înalt, cu trepte, construit din marmură roșietică.

Împreună cu arhierul sunt înfățișați doi diaconi cu făciile ridicate și aprinse. Alte figuri întregesc ansamblul, în planul din spate.

Două clădiri, de înălțimi diferite mărginesc laturile icoanei, în partea de sus. În planul apropiat este redată în atitudine solemnă Sfânta Elena ce poartă coroană și veșminte în nuanțe de roșu aprins, bătute cu pietre scumpe. În jurul capului se observă nimbul sfințeniei. Alte două femei în haine întunecate o însoțesc. În partea opusă, alte patru personaje masculine, dintre care doi purtând pălării înalte, oferă indiciile că sunt de rang înalt.

Pe fondul de aur, în partea superioară a icoanei se citește cu litere grecești tema: *Înălțarea Sfintei Cruci*.

Atmosfera de rugăciune și celebrare a misterului Înălțării Sfintei Cruci domină ansamblul. Toate figurile, respectiv: laicii, clericii și Sfânta Împărăteasă denotă acest deziderat sacru; ele își îndreaptă privirile către Crucea lui Hristos - simbol al morții și învierii Sale.

Privind icoana în frumusețea și armonia ei credincioșii rostesc împreună condacul sărbătorii din ziua de 14 septembrie: *Cel ce Te-ai înălțat pe Cruce de bunăvoie, poporului Tău celui nou, numit cu numele Tău, îndurările Tale dăruiește-i, Hristoase Dumnezeule. Veselește cu puterea Ta pe credinciosul nostru popor, dăruindu-i lui biruință asupra potrivnicilor, având ajutorul Tău armă de pace, nebiruită biruință* (Condac glasul 4).

Să păstrăm pacea și unitatea Bisericii

Ln ultima perioadă, au avut loc unele manifestări publice ale unor persoane, care, în duh lumesc și agresiv, au acuzat și calomniat pe ierarhii Bisericii Ortodoxe Române prezenți la Sinodul din Creta (iunie 2016), unde au participat aproape 200 de ierarhi din zece Biserici Ortodoxe surori.

Cei care promovează aceste atitudini negative sunt, în general, câțiva clerici răzvrățiți și monahi necanonici, neascultători și nestatornici, care nu locuiesc în mănăstire conform rânduielilor monahale, precum și unii mireni influențați negativ de către aceștia.

Un astfel de grup a protestat și pe Dealul Mitropoliei în data de 30 august 2016 când membrii acestuia, care au fost ascultați de Preasfințitul Părinte Varlaam Ploieșteanul, au dovedit că nu sunt capabili de dialog, ci sunt agresivi, repetă idei și acuzații nefondate, judecă și calomniază pe ierarhii care au aprobat documentul Sinodului din Creta referitor la relațiile Bisericii Ortodoxe cu alți creștini.

Într-o vreme în care Biserica Ortodoxă este atacată de multe forțe exterioare văzute și nevăzute ale fenomenului secularizării, acești răzvrățiți din Biserică, sub pretextul că apără Ortodoxia, tulbură din interior pacea și unitatea Bisericii, deoarece nu sunt călăuziți de Duhul lui Hristos.

Totuși, în marea lor majoritate, clerul, monahii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române păstrează pacea și unitatea Bisericii lui Hristos și cunosc adevărul că **Sinodul din Creta nu a formulat dogme noi, ci a mărturisit că Biserica Ortodoxă este Biserica Una, Sfânta, Sobornicească și Apostolească a lui Hristos, iar bisericile sau confesiunile eterodoxe (neortodoxe) s-au despărțit de Ortodoxie pentru că s-au îndepărtat de la credința ortodoxă care este baza unității Bisericii**. Iar pentru că Domnul Iisus Hristos S-a rugat Tatălui din ceruri ca ucenicii Lui și toți cei care cred în El să fie una (cf. *Ioan* 17, 21), adică să păstreze unitatea Bisericii pe baza credinței adevărate, Biserica Ortodoxă nu promovează ura confesională sau „războiul religios”, ci „credința care este lucrătoare prin iubire” (*Galateni* 5, 6), mărturisind Ortodoxia cu smerenie și cu pace în suflet.

Astfel, adevărații creștini ortodocși pot să-și păstreze dreapta credință, chiar dacă se află în dialog sau în cooperare de ordin social-filantropic sau cultural cu alți creștini, mai ales în țări în care creștinii ortodocși sunt minoritari. De pildă, în prezent, există în Europa Occidentală peste 700 de parohii ortodoxe românești dintre care 670, pentru că nu dețin propriile lor biserici, se roagă în lăcașuri de cult închiriate sau împrumutate de la creștinii catolici, anglicani sau protestanți, fără ca acești români să-și piardă credința lor ortodoxă.

Deci, creștinul ortodox lucid și realist poate rămâne fidel Ortodoxiei și atunci când se află în dialog și cooperare cu alți creștini fără a fi fanatic, arogant sau agresiv. Însă cei ce tulbură acum pacea și unitatea Bisericii nu au nicio responsabilitate pastorală pentru comunitățile ortodoxe românești din străinătate și nici nu înțeleg cât de mare este păcatul dezbinării și tulburării păcii și unității Bisericii, sub pretextul că numai ei, protestatarii, sunt credincioși adevărați, corecți și competenți în apărarea Ortodoxiei, declarând eretici pe toți cei care nu gândesc ca ei.

Cuvântul *Biserică* înseamnă *adunare*, nu dezbinare, adică adunarea creștinilor ortodocși în iubirea Preasfintei Treimi prin mărturisirea și trăirea dreptei credințe în comuniune frățească în Hristos și ascultare față de părinții duhovnicești cărora le-a fost încredințată lucrarea de păstorire a credincioșilor pe calea mântuirii (cf. *Evrei* 13, 17).

De aceea, trebuie să păstrăm totdeauna pacea și unitatea Bisericii lui Hristos!

Biroul de Presă al Patriarhiei Române

¹ Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, Ed. Sophia, București, 2003, p. 161.

² *Idem*.

³ *Ibidem*, p. 162.

⁴ *Ibidem*, p. 163.

Sfântul Ierarh Antim Ivireanul, 300 de ani de la moartea sa martirică (septembrie 1716 – septembrie 2016)

Pr. Cosmin Cosmuța

Ata de 27 septembrie a fiecărui an, începând cu 1992, reprezintă ziua praznuirii Sfântului Ierarh Antim Ivireanul, Mitropolit al Țării Românești, martirizat de ostașii turci ce-l duceau pe calea exilului.

Originar din Iveria sau Georgia de azi, viitorul mitropolit ungrovlah s-a năcut în jurul anului 1650 și a primit la botez numele Andrei. Nu a viețuit prea mult în țara natală, întrucât din tinerețe a fost dus în robie de turci, ajungând la Constantinopol. Nu există informații clare cu privire la durata robiei sale în capitala Imperiului otoman, însă știm că la un moment dat, aici și-a dobândit libertatea fie datorită talentelor sale deosebite, fie prin răscumpărare din partea Patriarhiei ecumenice sau a unor georgieni înstăriți. Cert este că după această schimbare a statutului său social, a trăit o perioadă pe lângă Patriarhia constantinopolitană, deprinzând aici meșteșuguri ca sculptura în lemn, caligrafia, pictura sau broderia. Cel mai probabil tot aici a avut ocazia să învețe greaca, araba și turca. În ceea ce privește temeinica educație de care a dat dovadă în timpul activității sale pe pământ românesc, e posibil să o fi realizat tot la Constantinopol, în școala grecească ce funcționa la vremea aceea pe lângă Patriarhie.

Constantin Brâncoveanu, care-i remarcase înclinațiile cărturărești, l-a adus în Țara Românească prin 1689 sau 1690. Aici a învățat limba română, în care a și început să scrie în scurtă vreme, dar și slavona, ce era folosită încă la săvârșirea slujbelor noastre bisericești.

Cei mai mulți dintre cercetătorii vieții și activității lui Antim Ivireanul sunt de părere că abia după sosirea în Muntenia a intrat în cinul monahal și a primit hirotonirea întru preot, fapt care-i va deschide mai târziu calea spre scaunul episcopal de la Râmnic, iar apoi spre cel mitropolitan al Ungrovlahiei.

Pe lângă meșteșugurile deprinse la Constantinopol, ieromonahul Antim a învățat la București și meșteșugul tiparului, în tipografia domnească de aici, aflată pe atunci sub grija fostului episcop al Hușilor, Mitrofan. În scurtă vreme, mai exact în vara anului 1691, fiind Mitrofan ales episcop la Buzău, lui Antim i s-a încredințat conducerea tipografiei, fapt de o importanță deosebită, întrucât marchează începutul unui capitol definitoriu al activității sale pe pământ românesc. De menționat că activitatea tipografică va fi continuată de Antim și după hirotonirea sa ca ierarh, atât ca episcop al Râmnicului, cât și ca mitropolit.

De-a lungul întregii sale activități Antim Ivireanul a tipărit sau a purtat grija editării a peste 60 de cărți, dintre acestea aproape 40 fiind lucrate de el personal. Prin cele 22 de lucrări în limba română Antim a contribuit hotărâtor la introducerea completă și definitivă a acesteia în slujbele bisericești de la noi. În acest sens amintim doar că a tipărit pentru prima oară în limba noastră pe teritoriul Țării Românești o ediție a *Noului Testament* (București, 1703), precum și un *Liturghier* și un *Molitfelnic* (Râmnic, 1706).

Pe lângă bogata listă a tipăriturilor, ne-a rămas de la vladica Antim și o importantă operă literară originală. Ca episcop al Râmnicului a scris și tipărit o *Învățătură pe scurt pentru taina pocăinții* (Râmnic, 1705), o broșură pentru preoții duhovnici, iar ca mitropolit a tipărit *Învățătură bisericească la cele mai trebuincioase și mai de folos pentru învățătura preoților* (Târgoviște, 1710), un mic catehism folositor preoților în activitatea de catehizare a credincioșilor și *Capete de poruncă la toată ceata bisericească...* (Târgoviște, 1714), o broșură în care erau fixate 12 îndatoriri capitale ale preoților de sub păstoria sa. În afara celor trei tipărituri ne-a lăsat și câteva lucrări în manuscris. O importanță deosebită prezintă *Chipurile Vechiului și Noului Testament...* (Târgoviște, 1709), cunoscută și sub nume-

le de *Arborele genealogic al lui Iisus Hristos*. Lucrarea a fost închinată lui Constantin Brâncoveanu. Cele câteva „versuri la stema țării” și dedicația către domnitor sunt urmate de o istorie rezumată a Sfintei Scripturi, în care apar numeroase referiri și la istorici sau filozofi din vechime (Iosif Flaviu, Filon, Strabo, Homer, Pitagora, Platon sau Aristotel), pe lângă personajele biblice. Remarcăm că textului i se adaugă peste 500 de portrete în medalion, trei schițe și alte câteva desene cu personaje din Vechiul și Noul Testament, despre care nu se știe dacă au fost executate de Antim însuși sau de altcineva. Cea mai importantă lucrare literară a lui Antim, păstrată în manuscris, o constituie fără îndoială *Didahiile* sale, adică 28 de predici rostite la diferite duminici și sărbători, cărora li se adaugă șapte cuvântări ocazionale.

Din opera originală a mitropolitului și din cuvântările sale reiese cu prisosință faptul că avea o cultură deosebită. Citările pe care le face din Sfânta Scriptură sunt completate cu altele din Sfinți Părinți ca Ioan Gură de Aur, Atanasie cel Mare, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Efrem Sirul, Ioan Damaschin și alții, la care se adaugă evocarea oamenilor de cultură ai antichității grecești. La

toate acestea se adăuga însă – și aceasta constituie nota de originalitate – referirea constantă la realitățile vieții din vremea sa, la moravurile, nevoile sau aspirațiile păstoriților săi, dezvăluind solida ancorare a autorului în realitățile societății în care trăia.

Deși în general este mai puțin evidențiată, latura socială a activității mitropolitului are o importanță deosebită. Spre sfârșitul vieții, între 1713 și 1715 a ctitorit o mănăstire în București, cu hramul *Tuturor Sfinților*, cunoscută astăzi sub numele de mănăstirea Antim. Și-a înzestrat ctitoria cu moșii și diferite alte surse de venit, pe de o parte pentru întreținerea viețuitorilor ei, iar pe de altă parte pentru susținerea celor

nevoiași, a săracilor, care ocupă un loc însemnat în Testamentul său. Acest Testament constituie un document grăitor cu referire la preocupările sociale ale Bisericii noastre la începutul secolului al XVIII-lea, dar și un model demn de urmat pentru ziua de astăzi. Prevederile cuprinse în act, privind ajutarea săracilor, încurajarea frecventării școlii și de către copiii sărmani sau sprijinirea culturii, se refereau în principal la milostenia care avea să fie făcută cu săracii în toate duminicile; sâmbăta să se poarte de grijă celor din temnițe; în Joia Mare să se cumpere îmbrăcăminte pentru trei fete sărace; a doua zi de Sfântul Dimitrie din fiecare an să fie dedicată dotării cu zestre a unei fete sărace; găzduirea timp de trei zile cu hrană și adăpost a străinilor săraci în orice perioadă a anului; îngroparea morților săraci pe cheltuiala mănăstirii; asigurarea hranei pentru trei copii aflați la învățătură sub îndrumarea unuia din preoții mănăstirii; întreținerea a două tipografii, una grecească și una românească „pentru folosul obștei și pentru agoniseala casei”.

Dispozițiile testamentare de mai sus ni-l dezvăluie pe omul care a știut să pună în practică ceea ce o bună parte a vieții sale i-a îndemnat pe păstoriții săi: milostenia față de cei lipsiți. Adevărata incununare a vieții mitropolitului Antim al Ungrovlahiei a fost însă moartea martirică. Sub domnia lui Nicolae Mavrocordat, cel care marchează începutul domniilor fanariote în Țara Românească, pe fondul unui război între turci și austrieci, s-au ivit unele neînțelegeri între domnitor și mitropolit, cel din urmă fiind acuzat de trădare în favoarea austriecilor, fapt pentru care Mavrocordat a cerut și a obținut de la patriarhul ecumenic nici mai mult nici mai puțin decât caterisirea mitropolitului. Antim a și fost condamnat la exil în mănăstirea Sfânta Ecaterina din muntele Sinai și escortat spre locul pedepsei de o trupă de soldați turci. Aceștia însă l-au ucis pe drum, spre sfârșitul lunii septembrie 1716, aruncându-i trupul într-un râu din apropierea orașului Adrianopol. Așa a trecut la cele veșnice, la doi ani după ocrotitorul său Brâncoveanu, mitropolitul Antim Ivireanul. Meritele sale au reușit să răzbată prin negura timpului, astfel că în 1966 Patriarhia Ecumenică a anulat sentința de caterisire a lui Antim, iar în 1992 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat, fixându-i ca zi de praznuire data de 27 septembrie.

Breviter

O confesiune

Aurel Sasu

m fost rugat de mai multe ori să vorbesc despre munca în echipă (atât de neobișnuită astăzi). De-a lungul anilor, am coordonat lucrări, dacă nu fundamentale, oricum importante ale culturii române, căreia-i lipseau, până în 1989, aproape cu desăvârșire, marile sinteze de lexicografie literară. Când debuta *Dicționarul scriitorilor români*, în 1975, puteau fi consemnate doar câteva titluri și câteva proiecte realizate în deceniile opt și nouă ale secolului trecut (de mai mult noroc s-au bucurat literaturile străine). Tragedia, din 1985, a *Dicționarului* (topit!), coordonator împreună cu Mircea Zăciu și Marian Papahagi, a ucis, odată cu cartea, un extraordinar colectiv de critici și istorici literari reuniți abia după 1990, în condiții nu mai puțin dificile, pentru ducerea la bun sfârșit a volumelor, apărute în 1995 și 1998, respectiv în 2001, ultimele două după moartea celor doi colegi. Știm de la filosoful german Martin Buber că orice relație este o reciprocitate. Fac o mărturisire fără altă introducere: munca în echipă este un ritual al întâlnirilor (bucuriilor) anonime chemate să atenueze nesiguranța și umilința celor obligați să se hrănească, de cele mai multe ori, din firimiturile căzute la masa bogăților (în ultimele două decenii, cu oricâte eforturi și perseverență, n-am mai reușit organizarea unui grup care să lucreze împreună!). Relația dintre oameni și comunicarea n-au intrat încă în programul de alfabetizare a societății românești.

Munca în echipă este un plural al politeții care, în timp, se lasă încorporată în depărtarea mereu mai aproape dintre eu și tu. Uneori puterea creatoare este a cuvântului, alteori a tăcerii. Fiindcă, o relație umană presupune întotdeauna un sacrificiu și un risc: te rostești sau nu celuilalt cu toată ființa, faci sau nu parte din așteptarea celuilalt, ca o provocare sau, uneori, ca dificultăți pe care le confrunți cordial-polemic din nevoia dialogului distins. Te cunoști în parte sau deplin în nevoia unuia de celălalt. Acesta este începutul de a fi al unei cărți colective care presupune nevoia cuvintelor de a impersona o gramatică a mesajului îndrăgostit. Eu și tu intrând într-o ființă a totalității. Fiecare devine prezentul celuilalt, răspuns întrebărilor celuilalt, necuprinsul de voință, curaj și inițiativă a celuilalt, gândurile știute sau doar ghicite ale celuilalt. Nu există decât împreună cu celălalt, în bine și în rău, nu poți depăși o stare conflictuală decât făcând apel la transparența îndoielilor lui. Orice colaborare și orice carte colectivă este un gest de apropiere cu aromă de viciu sentimental. Fiindcă, în astfel de lucrări, speranțele ne prisosesc, responsabilitățile ne locuiesc, certitudinea biruinței încurajează interogația lipsită de prejudecăți.

Gândirea împreună te apropie până la a te auzi pe tine în nerostirile celuilalt, până la citirea în refuzul celuilalt a foșnetului de teamă îmblânzită. Gândirea în comun a unei cărți e mersul incomod și dificil al unuia spre celălalt, un fel de a-ți fi dor de ceasurile bune și de cele mai puțin bune ale unei vieți mai vii, mai captivante, chiar dacă nu mai bine înțelese. Într-o colaborare, distanța se interiorizează până la a deveni emoție, asperitățile se îndreaptă până la a deveni drum comun al bunelor intenții. Lucrezi împreună cu cineva ca să-ți faci un model din ezitățile învinse ale celuilalt și din înfiripările lui de certitudine în lungile momente, uneori, a așteptării tale. Să gândești în colectiv înseamnă să te compari cu ceea ce este incomparabil: cu melancolia seductivă a unui pericol consumat în chiar clipa enunțării sale. Te relaxezi, alături de celălalt, în propria ta frică de eroarea involuntară și de facila pierdere în marile iluzii. Te arăți unul altuia prin ceea ce vei fi, nu prin ceea ce ești. Îți devii esențial prin ceea ce oferi, nu prin ceea ce poți fi, folosind, ca profit, incompetența celuilalt. Ești egal cu partenerii tăi liberi, fiindcă ai ucis, în exercițiul admirației reciproce, însăși rădăcina fantomei egotiste. Drumul cărților gândite în colectiv te duce, fără să vrei, către un plural al inimii, dincolo de care sacrificiul ia forma blândă a unui destin care te ia în stăpânire prin chiar fervoarea utopiilor comune. Când participi împreună cu altul la zidirea unei cărți, încetezi să mai vorbești în nume propriu. Sau nu mai vorbești deloc. Vorbește cartea pentru toți, ca o „scoateră din ascundere” (M. Heidegger) a ideilor de iubire, armonie și frumos.

Chiara Lubich și „spiritualitatea unității”

Protos. Benedict Vesa

Chiara Lubich, fondatoarea Mișcării Focolare, rememorează una din zilele cele mai importante din evoluția sa spirituală, în mijlocul ororilor din cel de-al Doilea Război Mondial: „Într-o zi, în timp ce fugeam din calea bombelor, ne-am adăpostit într-un buncăr. Am deschis evanghelia și am citit: *Tată... fă ca ei toți să fie una* (Ioan 17,21). Era rugăciunea lui Iisus cu puțin timp înainte de a muri. Aceste cuvinte erau dificile și puternice, dar am simțit că le putem înțelege, măcar puțin¹. Acesta a fost primul cuvânt al Evangheliei care a trezit în simțirea Chiarei dorința de a-I urma lui Hristos fără întârziere și cu toată puterea.

Cel de-al doilea mesaj puternic care i-a determinat itinerariul său spiritual pornește de la experiența abandonului experimentat de Domnul Hristos pe cruce: „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?” (Matei 27,46). Harul chemării a fost simțit aievea tocmai în a-L urma pe Hristos în acea stare de părăsire. De fapt, consemnează Chiara, „Iisus cel părăsit, Cel care a avut această experiență fiind departe de Tatăl, pentru că s-a identificat cu separarea oamenilor de Dumnezeu și a unuia față de celălalt,

Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Athenagora și Chiara Lubich.

a învins această tribulație, abandonându-se din nou, El Însuși, Tatălui („În mâinile Tale încredințez duhul Meu”, Luca 23, 46), și a arătat că El este remediu pentru orice dezbinare, cheia unirii cu Dumnezeu și a unuia cu celălalt². Din aceste două mesaje evanghelice reiese principiul său de acțiune – a accede la cea mai înaltă formă de contemplare amestecându-ne cu toți ceilalți.

Chiara Lubich se naște la Trento, pe 22 ianuarie 1920. În timpul celui de-al doilea Război Mondial trăiește ani de durere și sărăcie: tatăl socialist își pierde locul de muncă din cauza orientării sale politice. Își va schimba numele de botez Silvia cu cel de Chiara (Clara), fascinată de radicalitatea evanghelică a Clarei (Chiarei) de Assisi. Un moment important din viața sa este cel legat de participarea, în anul 1939, la Loreto, la un curs pentru tinerii din Acțiunea Catolică, acolo unde este păstrată, potrivit tradiției, căsuța din Nazaret. Acolo intuiește vocația sa: o reproducere a familiei din Nazaret, o nouă vocație în Biserică, „focolarul” (de la vatra focului/centru, inimă). Era vorba de o comunitate compusă din bărbați și femei consacrați care trăiesc și se roagă împreună. La aceștia se adaugă mai târziu și cei căsătoriți, care lucrează în lume și contribuie la reforma socială în duhul celei mai fidele evanghelii. La 7 decembrie 1943, Chiara se afierosește lui Dumnezeu în bisericuța capucinilor din Trento.

În ziua de 13 mai 1944, orașul său natal, Trento, este lovit de unul dintre cele mai violente bombardamente. Casa părintească este distrusă, toți se refugiază în munți. Chiara va rămâne în oraș, consecventă cu principiile sale de viață. Își amintește că între ruinele bombardamentului se întâlnește cu o femeie disperată din cauza pierderii celor patru copii. În acea îmbrățișare simte chemarea de a participa la durerea întregii lumi. Cuvintele Evangheliei îi devin principiu conducător al vieții: „Tot ceea ce ați făcut unuia dintre aceștia mici, Mie mi-ați făcut”. Această experiență la limită generează în ea certitudinea că în Evanghelia trăită rezidă cea mai puternică revoluție socială. Sărăcia devine sursă de abundență: alimente, medicamente, îmbrăcăminte. Intuiește că în această lucrare de slujire stă resursa pentru refa-

cerea unității unei omeniri dezbinată și dispersată. În Rugăciunea arhierescă a lui Hristos, „ca toți să fie una”, găsește fundamentul vieții religioase: „*Ne născuserăm pentru unitate, pentru a contribui la realizarea ei în lume*”.

Oamenii din Trento le-au dat numele de „focolare”, adică locul în casă care încălzește și dă lumină. O astfel de iubire este contagioasă. Așa s-a răspândit și mișcarea, mai întâi în Italia, apoi în toată Europa și în alte continente. Membrii acestei mișcări aparțin diverselor confesiuni creștine, dar și altor religii. În mai puțin de 60 de ani această „spiritualitate a unității” este prezentă în peste 182 de țări și include peste 140 de mii de membri de diferite credințe. Cu tot cu voluntari și simpatizanți, numărul se ridică la peste 2 milioane. Deși o realitate unică, prin diferitele categorii de persoane care o compun – familii, tineri, preoți, călugări și călugărițe din diferite institute de viață consacrată, și episcopi –, mișcarea cuprinde 18 sectoare, dintre care șase mișcări mai ample: Familii Noi, Umanitate Nouă, Mișcare Parohială, Mișcare Diecezană, Tineri pentru o Lume Unită, Copii pentru Unitate și multiple realizări, cum ar fi „Proiectul pentru o Economie de Comuniune”, în care sunt angajate peste 750 de întreprinderi, 26 cetățile de mărturie, editură, publicații în diferite limbi, peste 1000 de opere și activități sociale.

Chiara Lubich a trecut la Domnul la vârsta de 88 de ani, în ziua de 14 martie 2008, în locuința sa din Rocca di Papa (Roma). În omilia de la funeraliile sale, cardinalul secretar de Stat Tarcisio Bertonea a afirmat: „Chiara Lubich a fost o lumină în mijlocul

contradicțiilor secolului al XX-lea”. Acest lucru mai ales pentru angajamentul ei constant în dialogul ecumenic și pentru ideea fraternității între toți oamenii.

Sunt câteva aspecte importante care definesc viziunea sa, așa cum am numit-o și în titlu, „spiritualitatea unității”. În primul rând, unitatea creștină are un fundament transcendent – unitatea Sfintei Treimi, unitatea Domnului Hristos cu Tatăl. În consonanță cu tradiția veche a Bisericii, unitatea este „de sus” și are nevoie să fie actualizată în plan pământesc. Spațiul cel mai adecvat pentru această lucrare este asumarea experienței abandonului în cazul lui Hristos pe cruce, care trăiește drama singurătății și separării umanității de Dumnezeu, prin perseverența în păcat și fapte contradictorii Evangheliei. Soluția pentru suferința lumii o întrevește tot în atitudinea Domnului în acele momente – abandonarea Lui Însuși în brațele Tatălui. Această perspectivă se încadrează bine în tradiția ascetică clasică a Bisericii, care subliniază necesitatea asumării deznădejdiei, a bea paharul până la capăt, dar a nu deznădăjdui, printr-un apel la evanghelia „paternității lui Dumnezeu” sau abandonul în brațele Sale. În sinteză acești pași pot fi exprimați astfel: unitate cu Hristos cel răstignit și părăsit, ca și cale înspre Tatăl. Consecința unei astfel de viziuni este atenția sporită față de frații Domnului „prea mici”, din dorința de a realiza la modul vizibil comuniunea cu umanitatea și cu lumea întreagă. Chiara Lubich însuși o numește „spiritualitate a comuniunii” sau „spiritualitate a unității”.

O să redau un fragment unde aceasta își exprimă viziunea sa la modul sintetic: „Dacă suntem uniți, Iisus este printre noi. Și acest lucru are valoare. Este mai valoros decât orice altă comoară pe care inima noastră o poate poseda, mai mult decât mama, tata, frații, surorile sau copiii. Este mai de preț decât casa noastră, munca noastră sau proprietatea noastră; mai mult decât operele de artă dintr-un oraș mare cum ar fi Roma; mai mult decât afacerile noastre; mai mult decât natura care ne înconjoară, cu flori și câmpuri, marea și stelele; mai mult decât propriul nostru suflet. Iisus, Cel care a inspirat pe sfinții Săi cu adevărurile Sale eterne, lasă amprenta asupra fiecărei epoci. Și aceasta este ceasul Lui... printre noi, El trăind în noi, ca noi să zidim – în unitatea iubirii – trupul Său mistic, comunitatea creștină. Dar noi trebuie să Îl extindem pe Hristos, să-L facem să crească în alți membri, să devină ca și El purtători de foc. Să Îl facem Unul al tuturor și în toți, Cel Unul. Acest lucru se întâmplă atunci când noi trăim viața pe care El ne-o dă, clipă de clipă, în dragoste. Porunca fundamentală este dragostea frățească. Totul capătă valoare în cazul în care exprimă dragostea fraternală sinceră. Nimic din ceea ce facem nu are valoare dacă nu există sentimentul de iubire pentru frații și surorile noastre. Căci Dumnezeu este Tatăl

și în inima Lui El îi are întotdeauna și numai pe copiii Săi... Sufletul, pentru că este chipul lui Dumnezeu, este iubire, și iubirea care se întoarce către sine este ca o flacără care, pentru că nu este hrănită, se stinge... Din dragoste pentru Iisus, lasă-l pe aproapele să te poșede. Ca și o altă Euharistie, lasă-te „să fii mâncat” de către aproapele tău. Pune-te pe tine însuși în slujirea lor, care este slujirea lui Dumnezeu, iar aproapele tău va veni la tine și te va iubi. Împlinirea oricărei dorințe a lui Dumnezeu stă în dragostea frățească, care se găsește în porunca Lui: *Iată, vă dau o poruncă nouă, să vă iubiți unii pe alții* (Ioan 13,34). Și aceasta ne oferă pace, bucurie și o pregustare a raiului³.

Sintetizând mesajul său pentru lumea contemporană, afirmăm: într-o lume dezbinată și dispersată, dezideratul creștin al unității, după modelul lui Hristos cu Tatăl, este obligatoriu și stă la baza oricărei reforme sociale. Hristos este prezent în chipul celui abandonat și emarginat, „fratele Său prea mic”, și singura cale de împlinire a Evangheliei este slujirea celor în nevoie. În acest sens caracterizarea cea mai completă a Chiarei Lubich vizează cele două direcții – unitatea creștină și slujirea socială. Pe această linie, ea a fost, potrivit Patriarhului Daniel al Bisericii Ortodoxe Române, „o neobosită luptătoare pentru unitatea creștinilor și pentru implicarea laicilor în apostolatul social”⁴.

³ Chiara Lubich, *Essential Writings: Spirituality, Dialogue, Culture*, New York, New City Press, 2007, p. 102, 80-81.

⁴ *Lumina*, 20 martie 2008, p. 3.

Studentii teologi clujeni la Sfântul Munte Athos

Darius Echim

În perioada 4-14 iulie 2016, un grup de 8 studenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, din cadrul Universității Babeș-Bolyai, au efectuat un stagiul de practică în Sfântul Munte Athos, Grecia.

Timp de zece zile cei opt studenți teologi au făcut ascultare la două dintre cele mai renumite mănăstiri din Sfântul Munte, astfel grupul s-a împărțit în două, cinci studenți la Mănăstirea Vatoped, iar ceilalți trei la Schitul românesc Prodromu, care aparține de Mănăstirea Marea Lavră.

În fiecare zi, au participat la programul sfințelor slujbe și al ascultării mănăstirești: la laboratorul de plante medicinale, la atelierul de tămâie, la bucătărie și la menajul din mănăstire, unde zilnic, cu excepția sărbătorilor, trebuiau să fie prezenți. În timpul liber, tinerii au vizitat mai multe mănăstiri și schituri din Sfântul Munte, printre care mănăstirile: Simonos Petras, Cutlumuș, Iviron, Stavronichita, Pantocrator, Zografu, schitul Sfântul Apostol Andrei și schitul românesc Sfântul Ipatie. La fiecare mănăstire, după cum este tradiția locului, pelerinii au fost serviți cu un pahar de apă, rahat și ouzo (băutură tradițională grecească). O parte dintre aceștia au făcut o drumeție pe vârful Athonului, la cota 2033. La întoarcerea spre casă au vizitat Mănăstirea Suroti, unde se află mormântul Sfântului Cuvios Paisie Aghioritul, orașul Tesalonic, ruinele orașului vechi și Biserica Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, unde se află sfințele sale moaște izvorătoare de mir.

De asemenea au participat alături de alți seminariști și studenți teologi de la Facultățile de Teologie din București, Sibiu, Alba Iulia și Arad la o serie de întâlniri duhovnicești cu părinții athoniți, care le-au adresat cuvinte de folos duhovnicesc, sfaturi părintești pentru luminarea minții și întărire în credință.

Stagiul de practică s-a desfășurat cu binecuvântarea și susținerea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și prin purtarea de grijă a părintelui protos. Benedict Vesa, secretar eparhial, cărora studenții le aduc pioase mulțumiri!

¹ *Living Dialogue. Chiara Lubich on Christian Unity*, New City, London, 2007, p. 29.

² *Living Dialogue*, p. 30, 53.

Personalitatea Sfântului mitropolit Antim Ivireanul

Mircea-Gheorghe Abrudan

Aidoma voievodului Constantin Brâncoveanu, mitropolitul Antim Ivireanul a fost reținut deopotrivă în istoria țării și în memoria Bisericii drept ctitor de limbă și cultură românească, respectiv ca mărturisitor al dreptei credințe și martir al lui Hristos. Aceste două coordonate ale vieții sale îi conturează cel mai bine personalitatea.

Antim Ivireanul s-a născut în jurul anului 1650 în Georgia primind la botez numele de Andrei. Potrivit unor documente, publicate recent¹, Andrei din Iviria a fost robit de tânăr de către turci fiind răscumpărat de către patriarhul Dositei al Ierusalimului. Ajuns

în Cetatea Sfântă s-a alăturat obștii Sfântului Mormânt fiind tuns în monahism cu numele de Antim. Acolo a învățat limba greacă, arabă și turcă. În jurul anilor 1680-1682, patriarhul Dositei „văzându-l iscusit” l-a trimis în Moldova la mănăstirea Cetățuia din Iași, închinată Sfântului Mormânt, unde a devenit egumen și a învățat „meșteșugul tiparului”. Însușindu-și, totodată, ca nimeni altul dintre „venetici”, limba română l-a urmat pe maestrul său Mitrofan la București unde a preluat conducerea tipografiei domnești. În 1694 s-a mutat la Snagov, apoi în 1701 a revenit la București continuându-și activitatea tipografică. La 16 martie 1705 a fost ales episcop al Râmnicului, iar la 28 ianuarie 1708, mitropolit al Țării Românești, păstorind în această demnitate până în toamna lui 1716, când, acuzat de trădare și uneltiri antiotomane, a fost depus în mod samovolnic și trimis pe calea martiriului de către domnitorul fanariot Nicolae Mavrocordat.

Cele două dimensiuni ale existenței sale, evocate la început, au fost schițate încă din anul 1718 de către unul dintre contemporanii săi, italianul Anton-Maria del Chiaro, care l-a cunoscut bine în anii petrecuți ca secretar la curtea lui Constantin Brâncoveanu. Istorisind cele petrecute la București în toamna anului 1716, Maria del Chiaro scria că mitropolitul Antim a fost chemat la Curtea domnească unde, după ce era să fie ucis pe loc de turci când a coborât din șareța sa, a fost aruncat în temniță și constrâns prin amenințări să renunțe în scris la jilțul mitropolitan. Refuzând, mitropolitul Antim a fost carterisit în baza unor acuzații false de „vrăjitorie și înșelăciune” și condamnat la închisoare pe viață în mănăstirea Sf. Ecaterina de pe Muntele Sinai, înspre care a fost „pornit în miez de noapte cu carul, sub paza câtorva turci” care nu au mai dus la îndeplinire injusta sentință, ci l-au ucis în apropiere de orașul Adrianopol, astăzi Edirne în Turcia europeană, trupul fiindu-i aruncat în râul Marița. Fără a emite judecăți despre „uciderea sălbatică” și „sfârșitul aceluia arhiepiscop, de care multe se spuneau”, lăsând aceasta în seama lui Dumnezeu, del Chiaro îi schița lui Antim Ivireanul următoarea caracterizare: „Era dotat cu rare talente, cunoscând sculptura, pictura și broderia. Ridicase la perfecțiune arta tipografiei, și înzestrase tiparnițele, în afară de litere grecești și slavone, cu litere arabe, cu care tipări Liturghiile Sf. Ioan Hrisostom, ale Sf. Vasile și ale Sf. Grigore, precum și Evanghelia, ca și alte opere bisericesti. Zidi din temelie, în București, o măreață mănăstire, cu o frumoasă biserică în slava tuturor Sfinților, înzestrând-o cu odoare pentru serviciile liturgice, care, bietul, nu le putuse întrebuița la sfințirea noii biserică, unde spera să fie chiar înmormântat”².

În cei treizeci și ceva de ani petrecuți în Țările Române ca egumen, tipograf și arhieru Antim Ivireanul a reușit performanța de a tipări un număr de 63 de cărți de teologie și de cult în limbile română, slavonă, greacă și arabă. Acestea li se adaugă o serie de manuscrise între care „Chipurile Vechiului și Noului Testament”, dar mai ales „Didahiile” reprezintă creația sa literară cea mai valoroasă, descoperind o cultură teologică și profană unică în vremea sa. Dragostea sa față de tipar reiese mai ales din frumusețea ornamentației cărților publicate, pe care le-a ilustrat cu gravuri, frontispicii, majuscule și viniete, lucrate în xilogravură, unele dintre ele veritabile capodopere ale genului artistic.

Consider că prin două realizări ne vorbește celor de azi, dar și celor de mâine în chip deosebit. Mai întâi, prin efortul său

de traducere și de publicare a Liturghierului în limba română (1713) – reluat în zeci de ediții ulterioare și difuzat în întregul spațiu românesc – a creat o limbă liturgică românească, înțeleasă și folosită până în prezent³, învățându-ne că înțelegerea textului biblic și liturgic de către poporul lui Dumnezeu este esențială în activitatea pastorală a Bisericii, fiind mai presus de orice teorie ce ar susține sfințenia unei anumite limbi, în dauna acțiunii misionare. În al doilea rând, prin remarcabila sa ctitorie cu hramul „Toți Sfinții” din București, zidită între 1713-1715 și cunoscută azi ca mănăstirea Antim, mitropolitul cărturar și martir ne-a oferit un model și ne dă o lecție în ceea ce privește edificarea și menirea unui așezământ monahal ce a devenit atât un focar duhovnicesc, cât și un monument de arhitectură, sculptură și pictură care trezește în continuare admirația vizitatorilor și odihnește sufletele pelerinilor.

Într-adevăr justiția divină și-a spus cuvântul, deoarece cel ce era menit să sufere o *damnatio memoriae* ocupă până astăzi prin activitatea sa teologică, tipografică și edilitară un loc de frunte în istoria culturii și a Ortodoxiei românești, în calendarul căreia s-a înveșnicit prin preaslăvirea sa în ceata sfinților.

² Anton-Maria del Chiaro Fiorentino, *Revoluțiile Valahiei*, traducere din anul 1929 de S. Cris-Cristian, Tehnopress, Iași, 2005, pp. 148-149.

Călătorie la mănăstire

Pr. Bogdan Ivanov

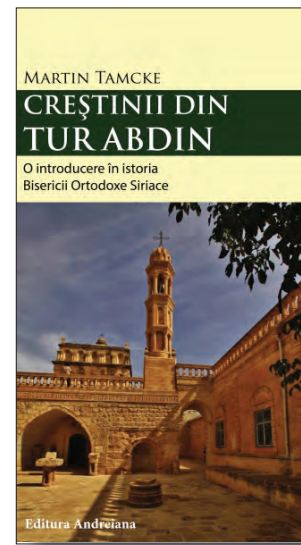
Mara este prin excelență anotimpul călătoriilor, despre care spun că sunt necesare ieșiri din sine și din locul vieții noastre cotidiene, pentru a ne redescoperi și mai mult pe noi înșine și lumea din care uzura și superficialitatea ne înstrăinează. Călătoria este un exercițiu al seriozității, pentru că nu o facem nepregătiți, ci dimpotrivă ne dedicăm un timp consistent studiului și pregătirilor, din care nu poate lipsi bagajul de speranțe și așteptări. Călătorim pentru a ne îmbogăți și mai mult interior, pentru a ne lărgi universul spiritual și avem toate motivele să îi dăm dreptate lui Sadoveanu care spunea că „o călătorie este cât o bibliotecă”. Este un lucru îmbucurător că pe harta călătoriilor noastre estivale se înscriu și mănăstirile, care sunt prin definiție oaze de credință și liniște, din care, dacă intrăm deschiși și sinceri, avem toate șansele să plecăm altfel de oameni.

Pelerinajele sunt prin excelență călătoriile la mănăstiri sau la alte locuri sacre, care pe lângă faptul că presupun parcurgerea unui drum, preferabil pe jos, obligau la asumarea unei stări interioare de smerenie și penitență. Puțină lume mai știe astăzi că pelerinajul era una din penitențele (canoane de pocăință) pe care preotul duhovnic o dădea celor care se spovedeau și care se făceau vinovați de păcate grele. În evul mediu, pelerinajul era una dintre cele mai grele penitențe întrucât presupunea bani, timp și asumarea unor riscuri, care la vremea aceea țineau de securitatea penitentului, a familiei și a bunurilor sale. Încă de atunci pe harta Europei au apărut toposuri sacre, precum: Santiago de Compostela (moaștele Sfântului Iacob), Canterbury (moaștele Sfântului Thomas Becket) sau Loreto (casa Maicii Domnului). Peste toate acestea locul Marelui Pelerinaj era Ierusalimul și care apărea ca un blazon de onoare pentru cel care îl vizita și care își lua supranumele de *Hagi* (Hagi Tudose, Hagi Dimitrie ș.a).

Astăzi sunt nenumărate posibilitățile de a întâlni locuri sfinte, mănăstiri cu viață îmbunătățită sau urme ale geografiei credinței noastre, care sunt pentru noi repere de călătorii și pelerinaje aproape sau departe. Chiar dacă astăzi pelerinajele nu se mai fac pe jos, ci sunt călătorii ghidate profesionist cu avionul sau autocarul, ele nu trebuie să fie lipsite de starea de smerenie și căință a pelerinului. Intrând în astfel de locuri ale credinței trebuie să o facem cu toată reverența pentru cei care trăiesc acolo și care și-au găsit acolo casa.

Este o mare cantitate de adevăr trist și amar în expresia „dacă vrei să distrugi un obiectiv, declară-l monument istoric” și care nu înseamnă altceva decât orientarea unor mulțimi averse de inedit și călătorii. Aceștia vor lua cu sine nu doar amintiri, fotografii sau suveniruri, ci și o particulă din viața care umple acel loc. De aceea există riscul imens pentru un monument istoric sau pentru o mănăstire ca în urma turiștilor care o vizitează în exces să rămână un deșert de viață, pustiită de curiozități, zgomot, ireverență și dorință de comerț. Dacă intrăm într-o mănăstire trebuie să avem cu noi întrebarea ce lășăm noi în acel loc, și nu mă gândesc la donații, ci la împlinirile noastre sufletești și la rugăciunile noastre, care întâlnesc rugăciunile și speranțele celor care s-au rugat acolo înaintea noastră, formând un viu, un univers în care nu vei fi niciodată singur.

Când vara e în toi, ofertele sunt multe și rămâne ca noi să alegem să trecem pragul mănăstirilor cu dorința sinceră de a ne întoarce de acolo cu speranțe înnoite și cu sufletele mai senine, lucruri pe care le lășăm ca daruri de preț în aceste vetre ale credinței.

Martin Tamcke, *Creștinii din Tur Abdin. O introducere în istoria Bisericii Ortodoxe Siriace*, traducere de Dragoș Boicu, Editura Andreiana, Sibiu, 2015, 238 p.

Dezbaterile hristologice din jurul Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon (451) constituie un capitol însemnat al oricărui tratat de dogmatică, de istoria creștinismului sau a Bisericii Universale. Cu toate acestea istoria, realitățile contemporane, spiritualitatea și viața liturgică a Bisericilor Vechi-Orientale sau Necalcedonene ne sunt foarte puțin, dacă nu chiar deloc

cunoscute. De aceea apariția unui ghid ce descrie într-o manieră sintetică și foarte accesibilă mediului teologic și publicului larg depotrivă marile teme din istoria, spiritualitatea și viața liturgică a Bisericii Ortodoxe Siriace sau Siro-iacobite, cum este cunoscută la noi, este un eveniment editorial ce trebuie salutat. Autorul volumului, Martin Tamcke, este profesor de Teologie Ecumenică și Istoria Bisericilor Orientale la Universitatea Georg August din Göttingen fiind unul din puținii specialiști de primă mână din spațiul academic central-european ai istoriei și teologiei Bisericilor Vechi-Orientale, în general și a celei siriace, în particular.

Prima ediție a volumului a apărut în anul 2009 la Frankfurt am Main și s-a epuizat rapid, ceea ce arată interesul celor din spațiul german pentru istoria și situația prezentă a creștinilor din Orientul Apropiat și Mijlociu, în special din Siria și Turcia. De fapt Tur Abdin și zonele limitrofe situate astăzi în sud-estul Turciei reprezintă leagănul și regiunea de origine a Bisericii Siriace, ai cărei credincioși sunt azi răsfirați, în urma exodului din ultimele decenii, pe întreg mapamondul. De altfel știrile despre persecuțiile, răpirile și martiriul acestor creștini din zona de confluență a Turciei, Siriei, Libiei, Libanului și Iraqului au crescut din 2014 în mod dramatic, opinia publică europeană asistând neputincioasă sau nepăsătoare la distrugerea pas cu pas a civilizației creștine în care ucenicii lui Iisus Hristos s-au numit întâia dată creștini. Or cartea profesorului Tamcke ne vorbește în mod pertinent tocmai despre această lume creștină, în dimensiunea ei siriacă.

Volumul se deschide cu o prefață la ediția română, o notă a traducătorului sibian Dragoș Boicu și un Cuvânt înainte, traducătorul subliniind că apariția volumului în limba română se dorește a fi „o pioasă pomenire a celor ce, ieri și astăzi, sunt «socoțiți ca niște oi de junghiere»”, anticipând astfel capitolul trei „Seyfo: Anul sabiei (1915)”, în care este prezentat unul din cele mai tragice momente din istoria Bisericii Siriace: exterminarea sistematică a creștinilor sirieni (aprox. 90.000, conform celor mai scăzute estimări) în Imperiul Otoman în timpul Primului Război Mondial, eveniment despre care s-a scris mult mai puțin decât despre genocidul armean. Primele trei capitole ilustrează istoria Bisericii Siriace din antichitate până în prezent, următoarele trei îi prezintă pe teologii sirieni cei mai reprezentativi (Filoxen de Mabbug † 523, Efreim Sirul † 373 – cu detalii inedite pentru teologia românească – și alții), capitolul șapte este dedicat monahismului, devenit în contextul actual din Orientul Mijlociu „simbolul existenței creștine în lumea islamică”, iar ultimul capitol vorbește despre viața liturgică a Bisericii Siriace. Urmează o postfață, bibliografia structurată pe capitole, trei anexe (organizarea eparhiilor la nivel mondial, calendarul bisericesc și lista patriarhilor Bisericii Siriace) și lista surselor celor 20 de ilustrații inserate în text. Parcurgerea textului denotă nu numai o foarte bună cunoaștere academică a istoriei, teologiei și spiritualității Bisericii Siriene de către autor, ci și o reală pasiune a profesorului Tamcke pentru „Biserica Ortodoxă Siriacă”, pasiune care a rodit în urma contactelor amicale dezvoltate de autor cu diferiți clerici și credincioși ai acestei biserici încă din vremea studenției sale.

În contextul actual european, când asistăm la o reislamizare a Turciei al cărei regim politic manifestă tot mai vizibil tendințe totalitare, cuvintele profesorului Martin Tamcke din postfața volumului trag un semnal de alarmă asupra viitorului creștinismului în Turcia chemându-ne nu numai la rugăciune sau luare aminte, ci și la acțiune după măsura și posibilitățile fiecăruia: „Dorința mea este de a trezi, cu acest ghid, interesul pentru tradiția siriacă, căci situația actuală a sirienilor din Turcia merită grija și atenția observatorilor occidentali. Prezența creștină multiseclară din sud-estul Turciei se află cu puțin înaintea sfârșitului ei (...) se ruinează bisericile, se ruinează satele, iar creștinii sirieni își părăsesc patria lor. Localități odinioară mândre oferă o imagine dezolantă. (...) creștinii din Turcia au devenit, în ultimii ani, victimele constante ale desconsiderării, samavolniciei și violenței”.

Mircea-Gheorghe Abrudan

¹ *Antim Ivireanul, Scrisori*, Ediție îngrijită de Mihail Stanciu și Gabriel Ștrempele, Ed. Basilica, București, 2014.

Dialogul ecumenic conform Sfântului și Marelui Sinod. Câteva clarificări

Pr. Cristian Sonea

Itimul mare eveniment care a marcat viața Bisericii Ortodoxe a fost Sfântul și Marele Sinod, desfășurat în Creta, în luna iulie a acestui an. Oportunitatea organizării lui a fost pomenită mai întâi în 1902, iar procesul a demarat cu adevărat la primul congres pan-ortodox din Constantinopol în 1923. Primele pregătiri formale au avut loc la Rodhos, în 1961. În perioada 18-27 iulie 2016, Bisericile Ortodoxe autocefale s-au adunat într-o mare întâlnire sinodală, după o foarte lungă perioadă de timp, dacă este să ne gândim că ultimul sinod ecumenic a avut loc la Niceea, în 787. Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost compusă din 25 de ierarhi și a fost condusă de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Mai merită menționat faptul că reprezentanții a patru Biserici Ortodoxe (Biserica Antiohiei, Biserica Rusă, Biserica Bulgariei și Biserica Georgiei) nu au participat la întâlnire. Temele discutate au fost: *Misiunea Bisericii Ortodoxe în lumea contemporană, Diaspora Ortodoxă, Autonomia și modul proclamării acesteia, Sfânta Taină a Cununii și impedimentele la căsătorie, Importanța postului și a respectării acestuia astăzi și Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine*. De asemenea, s-a formulat un Mesaj final, precum și *Enciclica Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe*.

Textul *Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine* a stârnit cele mai aprige controverse, de la unele de tip fundamentalist, la unele care au apreciat conținutul documentelor ca fiind lipsit de importanță teologică și neracordat la realitățile lumii în care trăim. Acestea toate au adus din nou în discuție tema *dialogului ecumenic*. Argumentele utilizate în dezbateri demonstrează că există multe neclarități cu privire la acest subiect. Se fac confuzii grave și se aruncă în luptă apelative smintitoare, care, cu siguranță, nu fac niciun bine Bisericii. Formulări ca „erezii”, „pan-erezii”, „anatemă”, „masonerie”, „posedare demonică”, „națiune sfântă”, „excomunicare”, „blestem”, „exorcizare”, „statanism”, „ortodoxie sau moarte”, „radicalism”, „legionarism”, „extremism”, „talibanism” și altele ca acestea, creionează o imaginea deloc onorantă pentru credincioșii Bisericii lui Hristos. Din aceste motive, considerăm că ar trebui, din nou, să ne amintim care este înțelesul teologic al dialogului ecumenic.

Neavând pretenția că vom lămurii pe deplin chestiunea în discuție, vom încerca să aducem câteva explicații în plus cu privire la ceea ce înseamnă „unitatea pierdută a creștinilor” și acceptarea „denumerii istorice a altor biserici de către Biserica Ortodoxă”. Acestea sunt doar două dintre formulările care au creat îngrijorare contestatarilor Sinodului.

Unitatea Bisericii și „unitatea pierdută a creștinilor”

Conform unora dintre contestatari, prin sintagma „unitatea pierdută a creștinilor”, sau prin expresia „restaurarea unității creștine”, Sfântul și Marele Sinod sugerează că unitatea Bisericii s-ar fi pierdut la un moment dat și, în consecință, prin dialogul ecumenic s-ar urmări refacerea acestei unități. Într-adevăr, dacă facem apel la definiții neteologice ale termenului ecumenism vom constata că întâlnim astfel de interpretări. Spre exemplu, conform *Dicționarului Explicativ al Limbii române*, ecumenismul este o „mișcare de refacere a unității universale a Bisericilor creștine, cu respectarea autonomiei lor, pe calea acordurilor și a dialogului” (DEX, 2009). Definiția este total eronată din punct de vedere ortodox. Înțelegând dialogul ecumenic ca o mișcare de „refacere a unității universale a Bisericilor creștine” sau o mișcare ce are ca scop unificarea tuturor bisericilor creștine, se subînțelege că, la un moment dat în istorie, unitatea Bisericii s-a distrus și acum trebuie refăcută, iar mișcarea ecumenică ar avea un rol esențial în acest demers. *Unitatea* este o însușire ființială a Bisericii, alături sfințenie, sobornicitate și apostolicitate și ea nu poate fi distrusă. Acest adevăr îl exprimă cu claritate documentul sinodal „Potrivit naturii ontologice a Bisericii, unitatea sa nu poate fi tulburată” (art. 6). Biserica este Una pentru că unul este Capul său, Iisus Hristos, unul este Duhul Sfânt care-l face prezent pe Hristos în ea, unul este harul sfințitor, care sfințește și desăvârșește întreaga făptură și una este Sfânta Treime a cărei viață de comuniune se trăiește anticipat în Biserică. A se distruge unitatea Bisericii ar echivala cu împărțirea lui Hristos sau a Sfintei Treimi. Deci, unitatea Bisericii este ontologic legată de unitatea lui Dumnezeu, iar această unitate prezentă și trăită în Biserică este darul lui Dumnezeu pentru noi. Credincioșii se bucură, se sfințesc și se desăvârșesc în această unitate. Și atunci de ce documentul sinodal vorbește despre „unitatea pierdută a creștinilor” sau „restaurarea unității creștine”?

O astfel de formulare sugerează că între unitatea Bisericii și

unitatea creștinilor este o deosebire. Credincioșii participă la unitatea Bisericii în calitate de membri ai ei și rămân în această unitate în măsura în care mărturisesc credința apostolică, păstrează succesiunea apostolică neîntreruptă, integralitatea vieții sacramentale, exprimată în modul cel mai înalt în Euharistie, comuniunea dogmatică, canonică și euharistică cu celelalte Biserici ortodoxe locale. În organismul divino-uman, care este Biserica, fiecare credincios este asemenea unei celule vii ce devine parte integrantă a trupului și trăiește în Hristos o viață încărcată de harul sfințitor. În măsura în care aceste condiții obiective sunt îndeplinite, o comunitate eclesială locală poate fi numită Biserică și este manifestarea vizibilă a Bisericii celei una a lui Hristos.

Din nefericire, nu toți creștinii mărturisesc aceeași credință. Pentru Ortodoxie, la baza dezunității credincioșilor stă schisma și erezia. Unii dintre contestatarii documentului susțin că, în momentul în care cineva se desprinde prin erezii sau schismă din Biserică, acela nu mai poate fi numit creștin, altfel spus, ereticul este asemenea unui păgân. Totuși, practica primirii în Biserică a ereticilor și schismaticilor statornică la sinoadele ecumenice (can. 7 sin. II ec. 381; 95 trulan) arată că se făcea o diferențiere chiar între tipurile de erezii, cu atât mai mult, între eretici și păgâni. Apoi, în viața Bisericii s-a dovedit că există iarăși o deosebire între erezii și cei care l-au urmat: nu toți au fost judecați cu aceeași măsură. Scrierile Sfântului Grigorie de Nazianz aduc mărturie cu privire la înțelesul termenului „creștin” în *Cuvântarea funebură* rostită la moartea tatălui său, Sfântul Grigorie cel Bătrân (+374), care înainte de a se boteza a fost adeptul unei secte iudeo-păgâne numită ahypsistarienilor. Despre tatăl său din perioada în care nu era în Biserică, Sfântul Grigorie spune că „era al nostru”, prin comportamentul său moral. În istoria mai veche și mai recentă a Bisericii, există suficiente documente în care apusenii sunt numiți creștini, deși nu sunt ortodocși. Lăsând la o parte chestiunea terminologică, ce poate fi amendată, Sfântul și Marele Sinod s-a referit la „unitatea pierdută a creștinilor” ca la o realitate evidentă pentru toată lumea. Sunt mulți cei care se declară creștini, care însă nu mai sunt în comuniune cu Biserica cea Una și în acest sens, unitatea creștinilor s-a pierdut. Așadar, din cauză că unii au decis să părăsească credința apostolică, se constată cu tristețe distrugerea *unității de credință* a creștinilor. Cu toate acestea, faptul că o parte, sau mai multe părți s-au rupt din Biserica lui Hristos, nu afectează unitatea ființială a Bisericii.

Teoria „ramurilor”, potrivit căreia în toate denominațiunile creștine sunt mlădițe ale unei Biserici universale nevăzute este străină Ortodoxiei. De asemenea, „intercomuniunea” și „ospitalitatea euharistică” sunt practici străine de Ortodoxie. Conform acestor practici neortodoxe, deși se recunoaște existența diferențelor în materie de credință, sau a dezunității de credință, totuși se promovează un „ospăț al dragostei”, care, ca bază a dialogului interconfesional, ar putea duce, în timp, și la unitatea de credință. Ortodoxia nu poate separa discursul referitor la unitatea Bisericii în mai multe „tipologii” ale unității: „unitatea dragostei”, „unitatea euharistică”, „unitatea de credință”, așa cum se procedează în discursul ecumenic de factură protestantă. În treacăt fiind spus, acest lucru a făcut posibilă încheierea de acorduri teologice între diferite comunități protestante, în urma cărora, credincioșii se pot împărtași la acele comunități născute din Reformă care au semnat acordurile, iar, în anumite cazuri, pastorii din diferite tradiții protestante pot concelebra liturghia. Pentru teologia răsăriteană, unitatea de credință și unitatea euharistică sunt legate ființial una de cealaltă. Prima este condiția primirii Euharistiei, iar a doua este confirmarea așezării într-o unitate de credință în Biserică și într-o unitate duhovnicească cu Dumnezeu și cu toți membrii Bisericii. Faptul că Ortodoxia a ales să nu îmbrățișeze practica „intercomuniunii” și a „ospitalității euharistice” este o dovadă a înțelesului pe care îl dă celorlalte comunități eclesiale cu care intră în dialog. Sunt comunități care s-au îndepărtat de Biserică, unele mai mult, altele mai puțin, dar față de care Biserica are datoria de a mărturisi credința apostolică.

În același timp, trebuie să fim conștienți că Ortodoxia intră în contact cu o formă de înțelegere a dialogului ecumenic pe care nu-l îmbrățișează. În lumea protestantă, ideea de „denominaționalism” este centrală și, ca urmare, problema unității creștine este privită de obicei în termeni de înțelegere sau *reconciliere interdenominațională*. Pentru ortodocși, problema ecumenică fundamentală este aceea a diviziunii ca urmare a erezii sau a schisme. Ortodoxia nu poate accepta ideea „egalității confesiunilor” și nu poate vedea unirea creștină ca o adaptare sau negociere interdenominațională. Cei care s-au îndepărtat trebuie să se întoarcă la credința apostolică sau să

descopere în propriul cadru eclesial „elementele” credinței apostolice. Rostul Ortodoxiei în dialogul ecumenic chiar acesta este, de a da mărturie de credință apostolică în acele medii culturale și eclesiale instrăinate de ea.

Biserica și celelalte comunități creștine

Participarea Ortodoxiei în mișcarea ecumenică nu este o problemă de identitate eclesială. *Biserica Ortodoxă știe cine este*. Aceasta participă în mișcarea ecumenică având conștiința că este Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească. Chestiunea problematică apare în momentul în care Biserica trebuie să-și „definiească” partenerii de dialog. Ce sunt celelalte comunități creștine pentru ortodocși? Cum pot fi ele numite?

Cum ar trebui numite celelalte comunități creștine îi preocupă pe toți cei care participă la dispută din aceste zile, provocată de decizia Sfântului și Marelui Sinod de accepta, în art. 6 al documentului *Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine*, „denumirea istorică a altor biserici și confesiuni creștine eterodoxe” cu care Biserica Ortodoxă nu este în comuniune. Recunoașterea faptului că există comunități creștine, care, în decursul istoriei, s-au numit pe ele însele biserici a făcut ca anumite persoane din mediul laic și monahal să afirme că Sinodul din Creta a trădat Ortodoxia. Sinodul, prin recunoașterea existenței în istorie a unor comunități care se numesc pe sine biserici, ar fi recunoscut existența mai multor Biserici, fapt ce contravine eclesiologiei ortodoxe.

Totuși, ce sunt celelalte comunități creștine? Cum ne raportăm la ceilalți creștini cu care interacționăm zilnic, mai cu seamă într-un spațiu pluriconfesional cum este cel în care trăim. Ce sunt pentru noi catolicii, protestanții sau grupările născute din reforma radicală? Sunt ei la fel ca necreștinii? Sunt ei păgâni? Bunul simț și experiența trăirii în comun cu aceștia de sute de ani ne-ar spune că nu sunt păgâni sau necreștini și, cu siguranță, nu putem pune semn de egalitate între aceștia și necreștini. Comportamente „păgâne” sau „necreștine” întâlnim des la mulți dintre ortodocșii noștri, dar aici nu este vorba despre o evaluare morală. Sau, ce sunt comunitățile de tip eclesial din care aceștia fac parte? Întrebarea aceasta s-a pus și în lucrările Sinodului.

În decursul istoriei, unii teologi le-au socotit „despărțăminte egale”, fără prezența harului. Alții au optat pentru un tip de „agnosticism eclesiologic” (A. Homiakov), spunând că noi știm unde este Biserica, dar nu putem ști unde nu este, ce sunt ceilalți doar Dumnezeu știe. Cei care contestă documentul, combat teoria lui A. Homiakov, susținând că este falsă, întrucât noi „știm unde este [Biserica] și știm și unde nu este. Ea nu este în afara Ortodoxiei”.

O altă opinie, aprofundată de părintele G. Florovsky, este că există *limite canonice* ale Bisericii și *limite harismatice*, în sensul că harul lui Dumnezeu poate lucra într-un mod extraordinar în afara limitelor canonice ale Bisericii, iar acel har îi atrage pe eretici spre Biserica lui Hristos. În acest context, se vorbește despre o formă de eclesialitate în afara granițelor canonice ale Bisericii.

După părintele D. Stăniloae, deși Biserica Ortodoxă este socotită Biserica adevărată, deplină, a lui Hristos, totuși celelalte confesiuni creștine nu sunt lipsite de valoare. Conform teologului român, există o relație graduală între Biserica Ortodoxă și celelalte biserici, numite *nedepline*. „Socotim că ele sunt biserici nedepline, unele mai aproape de deplinătate, altele mai depărtate”. Urmând tradiția ortodoxă, spunea D. Stăniloae, trebuie „să socotim că confesiunile neortodoxe sunt despărțăminte care s-au format într-o anumită legătură cu Biserica deplină și există într-o anumită legătură cu ea, dar nu se împărtașesc de lumina și de puterea deplină a soarelui Hristos”¹.

Părintele D. Stăniloae, fidel tradiției patristice răsăritene, consideră că întreaga creație „se află obiectiv încadrată în razele aceluiași Logos preincarnațional, deci în faza Bisericii dinainte de Hristos, chemată să devină Biserica lui Hristos. Obiectiv și subiectiv, întreaga omenire, de diferite credințe, cunoaște într-o oarecare măsură pe Logosul preincarnațional. Iar obiectiv și subiectiv îl cunosc pe Hristos, dar nedeplin, celelalte confesiuni creștine”². Deci, „o anumită biserică subzistă și azi în afară de creștinism, întrucât există încă anumite legături ontologice ale forțelor umane între ele și cu Logosul dumnezeiesc. Cu atât mai mult există această biserică în celelalte formațiuni creștine, dată fiind legătura lor prin credință cu Hristos, Logosul întrupat, și dat fiind că au în parte o credință comună în Hristos cu Biserica Ortodoxă, Biserica deplină”³.

¹ DUMITRU STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, p. 176.

² *Ibid.*

³ *Ibid.*

Desigur, contestatarii documentului nu îmbrățișează nici aceste poziții, cu toate că există chiar texte vechi care menționează existența bisericii latinilor.

Am făcut această scurtă prezentare pentru a vedea cum au fost numite și percepute în timp comunitățile eterodoxe. Ceea ce constatăm e că documentul, în această chestiune, nu aduce inovații dogmatice, ba mai mult, dacă ar fi să urmărim evoluția acestei formule în documentele presinodale pe aceeași temă, vom observa că Sfântul și Marele Sinod a fost foarte reținut în a recunoaște în sine eclesialitatea celorlalte comunități creștine. În 1971 documentul despre *Iconomia în Biserica Ortodoxă* vorbea despre „existența ontologică a tuturor bisericilor și confesiunilor creștine”, documentul *Relațiile Bisericii Ortodoxe cu întreaga lume creștină* din 1986 pomenea de „recunoașterea existenței de facto a bisericilor și confesiunilor creștine”, varianta din 2015 a documentului presinodal vorbea despre faptul că „recunoaște existența istorică a altor biserici și confesiuni creștine”, iar formula finală adoptată în Sinod este: „Biserica Ortodoxă acceptă denumirea istorică a altor biserici și confesiuni creștine eterodoxe, fără a fi în comuniune cu ele”. Ce presupune concret această formulare este ceea ce s-a mărturisit prin viața și practica Bisericii și până acum. Biserica Ortodoxă este Biserica Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească (art. 1), care acceptă că alte comunități s-au numit pe ele însele biserici în decursul istoriei. Ea nu este în comuniune cu acestea, însă are conștiința că ocupă un loc central în mărturisirea Unității Bisericii lui Hristos, cu scopul realizării unității de credință a tuturor creștinilor în Biserica cea Una. Iată de ce, documentul *Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine* poate fi unul care, receptat cum se cuvine, poate pune dialogul ecumenic pe temelii ortodoxe.

Sfântul și Marele Sinod - Între dezbaterea fundamentală și fundamentalistă

Răzvan Perșu

Importanța Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, întrunit în insula Creta în perioada 16-26 iunie 2016, este dată de amploarea evenimentului și de reacțiile existente la deciziile acestuia. Cât privește evenimentul în sine, trebuie remarcată repunerea în practica eclesială a sinodalității la nivel universal după o absență considerabilă. Chiar dacă istoria celui de-al doilea mileniu creștin înregistrează anumite sinoade cu caracter general, totuși, manifestarea sinodalității la cel mai înalt nivel s-a regăsit mai mult în stufoasele tratate de eclesiologie, destinate studiului teologic, decât în viața Bisericii Ortodoxe. Cert este că reluarea acestei practici sinodale la nivel universal, dincolo de simpla trimitere de scrisori ocazionale între Întâistătătorii Bisericilor autocefale, a reprezentat un efort considerabil al întregii Ortodoxii, care nu a fost într-un tot lipsit de dificultăți și neajunsuri. De la îndelungatul drum al pregătirilor presinodale, pe o perioadă de aproximativ un secol, până la neparticiparea anumitor Biserici autocefale la ședințele Sfântului și Marelui Sinod, desfășurarea Sinodului din Creta nu a fost scutită de provocări. Totuși, având în vedere atrofiera pe o perioadă de un mileniu a întrunirii sinodale la nivel universal, simplele discordanțe organizatorice sunt pardonabile. Dincolo de acestea, Sfântul și Marele Sinod întrunit în Creta a dus la o dezbatere fundamentală a mai multor teme de actualitate din sfera practicii bisericești care implică, evident, o consolidare dogmatică și teologică. În acest context, atât în timpul pregătirii textelor pentru Sfântul și Marele Sinod, cât și după publicarea documentelor finale, au existat reacții de susținere sau de respingere a anumitor afirmații teologice regăsite în acestea. Reacțiile existente, atât pro cât și contra, sunt necesare în dezbaterea teologică, ele fiind condiția exprimării credinței și a posibilității dialogului teologic. Practica Sfinților Părinți și a sinoadelor ecumenice și locale din primul mileniu atestă dezbaterea, uneori chiar polemică, a unor chestiuni teologice. De exemplu, canoanele Sinodului de la Sardica reprezintă soluții prin care episcopii, bazându-se pe practicile locale diferite ale Bisericilor lor, au încercat să găsească un răspuns canonic la o problemă generală. Prin urmare, chiar și atitudinile care respingeau anumite formulări trebuie încadrate în procesul de desfășurare a sinodalității, deoarece duc la o dezbatere fundamentală a chestiunilor tratate. Anumite abordări actuale în loc să fie fundamentale, adică să se reîntoarcă la fundamentele sau temeliile Ortodoxiei exprimate în chip sinodal, au căzut pe panta extremismului fundamentalist, diminuând adevărata importanță a manifestării Bisericii în unitatea ei și acuzând Sinodul și participanții săi de inovații dogmatice și trădare a credinței Sfinților Părinți. Deși atitudinile împotriva Sfântului și Marelui Sinod au fost catalogate de către unii, poate prea impulsiv, ca fundamentaliste, ceea ce a și dus la radicalizarea acestora, care, sub impulsul presiunii momen-

tului, au amenințat chiar cu ruperea de comuniunea cu propriu episcop și, prin aceasta, cu Biserica întreagă, sau au aruncat în diferite părți cu apelativul „eretic”, ele au încercat să repună în discuție, de multe ori într-un mod nu într-un tot articulat teologic, probleme fundamentale legate de identitatea Ortodoxiei. Abordările acestora nu rezidă în faptul că sunt expresii ale fundamentalismului și nu pot fi catalogate prin acest apelativ. În primul rând, ele nu se înscriu în linia mișcărilor protestante conservatoare ale secolului al XIX-lea, care au dezvoltat conceptul de fundamentalism și care se opuneau curentelor secularizante, liberale și moderniste din învățământul teologic. De asemenea, nu pot fi acuzate de o viziune conservatoare, care are ca scop păstrarea purității credinței prin orice mijloace. Însăși Biserica urmărește acest scop de trăire nealterată a credinței prin păstrarea Tradiției sale. În acest sens, în teologia ortodoxă nu se poate vorbi de noutate, precum în științele exacte, ci, dacă ortodoxia exprimă adevărul, atunci nu există dogme noi, ci acestea reprezintă doar modalități de exprimare a adevărului veșnic neschimbabil, și nici de canoane noi, deoarece ele reprezintă aplicări practice ale dogmelor în viața Bisericii. În ce constă, totuși, eroarea de abordare a acestor luări de poziție față de Sfântul și Marele Sinod? Deși încercările lor au dorit să fie oneste, abordarea conținutului teologic nu a ținut cont de *întreaga tradiție canonică și dogmatică* a Bisericii Ortodoxe, învinuind documentele sinodale de grave inovații. La o analiză aprofundată a acestor acuze vom constata că, de fapt, viziunea pe care Sfântul și Marele Sinod din Creta a avut-o este una eminamente conservatoare, rămânând în deplină fidelitate față de tradiția sinodală canonică și dogmatică a Bisericii ortodoxe. Și cei care așteptau prea multe de la Sfântul și Marele Sinod și cei ce nu așteptau nimic vor fi surprinși că acesta nu a adus și nu putea să aducă ceva nou în materie de dogmă și canon. Orice noutate este echivalată cu inovația și, în cele din urmă, cu erezia (canonul 1 și 2 Trulan). Totuși, aceasta nu înseamnă că Sinodul din Creta nu are nicio importanță, ci chiar dimpotrivă, el reprezintă expresia canonică a fidelității întregii Tradiții dogmatice într-un context istoric cu totul diferit.

Unii au afirmat că dacă la un sinod al Bisericii întregi nu se discută probleme doctrinare acesta nu poate fi numit sinod, prin urmare întrunirea din Creta nu ar fi fost necesară deoarece nu a avut pe agenda ei nicio problemă dogmatică. Conform acestor afirmații Sinodul Trulan, care a dat cel mai mare număr de canoane și care nu a abordat nicio problemă dogmatică, nici nu a emis vreo mărturisire de credință, nu și-ar merita nici măcar denumirea de sinod, ci doar de „congres interortodox cu reprezentare la vârf”, așa cum preferă unii să numească Sinodul din Creta. O asemenea afirmație ar fi împotriva întregii tradiții canonice care a văzut instituția sinodalității ca exprimare a consensului episcopilor nu numai în privința disputelor dogmatice, ci mai ales a celor disciplinare, administrativ-organizatorice sau sacramentale (canonul 5 I ec., 20 Antiohia, 37 apostolic, 18 Cartagina, 19 IV ec., 8 Trulan, 6 VII ec.). În același timp, deciziile cu caracter canonic nu pot fi concepute separat de cele doctrinare, deoarece canoanele reprezintă aplicări practice ale dogmelor în timp și spațiu. De aceea, Sinodul din Creta a urmat practicii canonice regăsite în istoria întrunirilor sinodale din Biserica Ortodoxă, dorind să reglementeze, pe baza tradiției canonice existente, anumite probleme practice cu care se confruntă acum Biserica, făcând recurs la îndelungata ei Tradiție dogmatică și canonică.

Deciziile Sfântului și Marelui Sinod din Creta sunt considerate de către detractorii acestora ca fiind împotriva mărturisirii de credință de la Sinodul II ecumenic, care consideră Biserica drept „una, sfântă, sobornicească și apostolică”, deoarece ar susține ideea existenței altor forme de biserici în afara Bisericii Ortodoxe. Totuși, documentul cu privire la „Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine” afirmă clar cele patru atribute ale simbolului de credință și unitatea indestructibilă fundamentată pe întemeierea ei de către Hristos și pe comuniunea Sfintei Treimi (art. 1-2), susținându-se că: „potrivit naturii ontologice a Bisericii, unitatea sa nu poate fi tulburată” (art. 6). Mai mult, enciclica sinodului afirmă clar că: „Sfințenia omului nu poate fi concepută în afara trupului lui Hristos, care este Biserica (Efeseni 1, 23)”. Având în vedere această garanție, Biserica Ortodoxă, ca mamă a tuturor: „a cultivat întotdeauna dialogul cu cei care s-au separat de ea, cu cei de aproape și cu cei de departe” (art. 4). Această afirmație este într-un tot fidelă tradiției canonice a Bisericii și nu implică nicio urmă de ecumenism, relativism sau

distrugere a eclesiologiei. Sf. Vasile cel Mare, în canonul 1, face aceeași diferență, pe baza Tradiției Părinților anteriori, între grupuri care s-au îndepărtat de la Biserica, fiind mai aproape sau mai departe de ea, împărțindu-le în erezii, schisme și adunări dizidente. Gradul lor de îndepărtare este dat de faptul că cei proveniți din erezii, la reîntoarcerea în Biserica, sunt rebotezați, cei proveniți din schisme sunt mirunși, iar cei proveniți din acele adunări dizidente sunt primiți „după ce s-au îndreptat printr-o pocăință și o întoarcere vrednică de laudă”. De aceea, Sf. Vasile cel Mare afirmă clar că botezul schismaticilor „să fie admis, ca unii care sunt încă din Biserica (ὡς ἔτι ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ὄντων)”. Această abordare se regăsește în canonul 7 II ecumenic și 95 Trulan. Condamnarea viziunii pe care Sinodul din Creta a avut-o asupra acestei probleme reprezintă, concomitent, condamnarea fundamentelor pe care această viziune se bazează, adică a canonului Sf. Vasile cel Mare și a canoanelor celor două Sinoade ecumenice menționate.

Formularea cea mai contestată din acest document este cea din art. 6: „Biserica Ortodoxă acceptă denumirea istorică a altor biserici și confesiuni creștine eterodoxe, fără a fi în comuniune cu ele”. Această afirmație este considerată drept inovație, trădare a ortodoxiei și a eclesiologiei Sfinților Părinți, prin faptul că s-ar acorda un statut eclesial și altor comunități creștine, recunoscându-se existența altor Biserici, prin aceasta a mai multor Trupuri sau Mirese ale lui Hristos, în afara Bisericii Ortodoxe. Documentul este foarte clar în acest sens și doar o interpretare tendențioasă ar putea să schimbe afirmațiile sale. Biserica Ortodoxă nu recunoaște statutul eclesial al altor comunități creștine, ci doar denumirea pe care acestea și-au dat-o în decursul istoriei. Nivelul de recunoaștere a numirii sau a apelativului de „biserica” este cu totul diferit de recunoașterea eclesialității unei comunități. Dacă Sinodul din Creta ar fi acceptat statutul eclesial al altor comunități creștine, prima manifestare canonică ar fi fost împărțirea comună, fapt contestat absolut, fără echivoc, de către documentul sinodal și de către părinții participanți. Aceste comunități creștine sunt considerate eterodoxe, adică diferite de Ortodoxie, nefiind în comuniune euharistică cu Biserica Ortodoxă. La o analiză mai aprofundată a formulării din articolul 6, vom constata că Sinodul din Creta se înscrie, de fapt, în practica sinodală precedentă, fără a inova sau compromite adevărul dogmatic. Termenul „biserica/eklesia” a fost folosit și în alte acte sinodale și lucrări ale Sfinților Părinți pentru a desemna anumite comunități care s-au rupt de Biserica Ortodoxă, dar, prin aceasta, nu s-a conferit statutul ontologic de Biserica altor entități. Astfel, Sfântul Marcu Evghenicul, episcopul Efesului, care a respins sinodul unionist de la Florența, folosește termenul de „Biserica apuseană a Romei” (τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης)¹, care s-a separat de Biserica Ortodoxă prin dogme străine Tradiției ei. Sinodul din 1484, la care au participat reprezentanții patriarhatelor Alexandriei, Antiohiei și Ierusalimului, fiind primul sinod care a condamnat Conciliul de la Ferrara-Florența și ereziile acestuia, folosește în slujba de primire a celor de alte credințe la Ortodoxie termenul de biserica și pentru Biserica apuseană, susținând că cei care revin de la catolicism trebuie să renunțe la învățăturile dogmatice eretice „și la restul obiceiurilor Bisericii lor (καὶ τῶν λοιπῶν ἑθῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνων)². Nu numai că această afirmație este făcută de către un sinod cu caracter general, dar ea este redată într-o formulare liturgică practică de Biserica timp de secole. De asemenea, în Epistola enciclică a Patriarhilor Răsăritului, din anul 1848, dată ca răspuns la Epistola Papei Pius al IX-lea, se folosesc mai multe apelative pentru desemnarea Bisericii Apusene, căzute în erezie: „Biserica Romană (Ρωμῆνα Ἐκκλησία)”, „Biserica Romei”, „Biserica apuseană”³. Mai mult, această enciclică afirmă: „Și suntem cu totul îndreptățiti a aștepta de la chibzuita prevedere a Sanctității Sale un lucru așa vrednic de adevărul urmaș al Fericitului Petru, al lui Leon I, ca și al lui Leon al III-lea, care pentru paza credinței ortodoxe a înscris pe table nepieritoare dumnezeiescul Crez fără inovație – lucru ce va uni iarăși Bisericile Apusului (τὰς Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως) cu Sfânta Biserica Sobornicească. Căci Biserica cea Sobornicească așteaptă în tot chipul întoarcerea Păstorilor ce au apostaziat împreună cu turmele lor...”⁴. Acestea sunt doar câteva documente sinodale recunoscute în Biserica Ortodoxă care au folosit numirea istorică de „biserica” pentru alte comunități de credință, dar nu au conferit în niciun caz statutul ontologic de Biserica acestor entități. Prin urmare, Sfântul și Marele Sinod din Creta se înscrie, și în privința folosirii numirii istorice de biserica în tradiția sinodală a Ortodoxiei.

De aceea, toate documentele Sinodului din Creta impun o lectură fundamentală în duhul întregii tradiții canonice și dogmatice a Bisericii Ortodoxe, iar nu din prisma unor axiome teologice prefabricate și a unor trunchieri eclesiologice.

¹ Sfântul Marcu Evghenicul, *Opere*, I, Paters, 2009, p. 252.

² I. KARMIRIS, *Monumente dogmatice și simbolice ale Bisericii Ortodoxe Sobornicești* (în greacă), vol. II, Atena, [Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθόδοξης Καθολικής Εκκλησίας, τόμ. II, ἐν Ἀθήναις] 1953, p. 988.

³ *Idem*, II, p. 915, 918, 920.

⁴ *Idem*, p. 918.

Sfințirea Bisericii „Sfântul Ierarh Nectarie Taumaturgul” de la Spitalul Județean de Urgență Bistrița

Camelia Strungari

Ln ziua de 30 iulie 2016, a avut loc tânosirea Bisericii cu hramul „Sfântul Ierarh Nectarie Taumaturgul” din incinta Spitalului de Oncologie din Bistrița. Piatra de temelie a acestei biserici a fost pusă în ziua de 10 aprilie 2013, de către ÎPS Andrei, Arhiepiscop și Mitropolit; Claudiu Grama, consilier episcopal; Alexandru Vidican, Protopopul Bistriței; Mircea Gelu Buta, Managerul Spitalului Județean de Urgență Bistrița, însoțiți de oficialități, preoți, medici, cadre medicale și pacienți.

Lăcașul de cult se încadrează într-un amplu proiect, început cu ani în urmă, împreună cu Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, de reîntoarcere spre medicina creștină. După sfințirea, în anul 1998, a Paraclisului cu hramul „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca” din clădirea principală a Spitalului Județean de Urgență Bistrița, de către ÎPS Bartolomeu, și cea a Bisericii cu hramul „Sfinții Doctori fără de arginți Cosma și Damian”, din incinta Complexului spitalicesc de Pneumoftiziologie de pe str. Ghinzii din Bistrița, săvârșită în anul 2011 de ÎPS Andrei Andreicuț, a venit rândul acestei biserici cu valențe bizantine, al cărei hram, „Sfântul Ierarh Nectarie Taumaturgul”, face trimitere la protectorul bolnavilor de cancer.

Slujba de sfințire a fost oficiată de ÎPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, împreună cu consilierul Claudiu Grama, protopopii Alexandru Vidican, Ioan Dâmbu, Doru Zimveliu, Ioan Bufta, Paul Isip, Dan Lupuțan, asistați de douăzeci de preoți. Oficialitățile județului și numărul mare de credincioși prezenți la eveniment au avut parte de o zi cu adevărat sfințitoare. „Ne-am dorit o construcție în stil bizantin, iar iconograful Sorin Albu, prin truda și talentul său, a reușit să ne convingă că viețuirea în biserică, înzestrarea mistică, capacitatea și măiestria artistică și, cel mai important lucru, prezența harului în inimă ne dau posibilitatea de a deosebi sfințenia de nesfințenie, bisericescul de lucrul străin, adevărul de minciună”, ne-a mărturisit Prof. Dr. Mircea Gelu Buta, ctitorul frumosului lăcaș de rugăciune.

Iată „Cuvântul de învățătură” rostit de Arhiepiscopul și Mitropolitul Andrei credincioșilor prezenți la eveniment: „În numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh! «Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și toată neputința din popor» (Mt. 4, 23).

Preacucernice Părinte Consilier Claudiu Grama, Preacucernice Părinte Secretar Bnedict Vesa, preacucernici părinți protopopi, preacucernici părinți, D-le Director al Spitalului Județean de Urgență Bistrița, Mircea Gelu Buta, D-le Prefect Ovidiu Frenț, D-le Președinte al Consiliului Județean, Emil Radu Moldovan, onorate oficialități, distins corp medical, dragi teologi și iubiți frați și surori!

În această zi minunată, când s-a sfințit această bisericuță bizantină, construită prin osârdia D-lui Profesor Universitar Mircea Gelu Buta, Directorul Spitalului Județean de Urgență Bistrița, în această zi, subiectul predicii mele îl intitulez așa: «Doctorul cel Mare și urmașii lui». Sfântul Matei ne spune că Domnul Iisus Hristos, Doctorul cel Mare, străbătea toată Galileea și tămăduia toată boala și toată neputința în popor. Atunci când, în veacul al IV-lea, Sfântul Chiril al Ierusalimului catehiza lumea pentru a primi Evanghelia lui Hristos și a se încreștina, a ținut un șir de cateheze foarte importante. În una din ele, încerca să le explice oamenilor numele Domnului nostru Iisus Hristos și zicea așa: «În ebraică, El se numește Iisus pentru că este Mântuitorul sufletelor și al trupurilor noastre, ne scapă din iad și din moarte. Dar în greacă se numește Hristos, pentru că este Doctorul sufletelor și al trupurilor. El este Doctorul cel mare, Doctorul sufletelor și al trupurilor, care a tămădui și tămăduiește până la sfârșitul veacurilor toată boala și toată neputința în popor».

Această vocație tămăduitoare, Domnul Iisus Hristos a transmis-o urmașilor Lui. Ucenicilor, atunci când i-a trimis să-L propovăduiască, le-a dat și puterea să tămăduiască bolnavii și, cum în lume este multă suferință, de-a lungul veacurilor, cei ce au primit de la Dumnezeu darul tămăduirii bolnavilor au fost în deosebită cinste. Și nu numai ei, ci și doctorii pământești, care încearcă cu înțelepciunea pe care le-o dă Dumnezeu să curme suferința, sunt la mare cinste. La «Dreapta judecată», citim în Evanghelia după Matei, în capitolul 25, că Domnul Hristos se va folosi de criteriul faptelor milei trupești și faptelor milei sufletești și ne spune Evanghelia că îi va împărți în două: pe cei buni de-a dreapta, pe cei răi de-a stânga și le va zice celor de-a dreapta: «Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Că flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc, însetat am fost și Mi-ați dat să beau, gol am fost și M-ați îmbrăcat, bolnav am fost și M-ați cercetat» (Mt. 25, 34-36). Este o mare faptă a milei trupești în a-i cerceta și, dacă ai cunoștințele necesare, în a-i tămădui pe cei bolnavi, pentru că El, Doctorul cel Mare, a transmis această harismă a tămăduirii ucenicilor lui, inclusiv doctorilor de astăzi. Atunci când ne gândim câtă suferință este în lume și că doctorii, toți de pe pământ, dar în mod concret doctorii de aici, din Bistrița, încearcă să tămăduiască suferințele celor bolnavi, noi, cei ce suntem prezenți astăzi aici, le dăm o cinste deosebită. Hramul pe care Domnul Director Mircea Gelu Buta l-a ales pentru această biserică frumoasă în stil bizantin este unul grăitor: «Sfântul Ierarh Nectarie», tămăduitorul, făcătorul de minuni, Taumaturgul.

Ca să ne reamintim cu toții cine a fost Sfântul Ierarh Nectarie, voi puncta doar câteva date din viața lui. Sfântul Nectarie s-a născut la Silivria, în nordul Greciei, în anul 1846, mai apoi a ajuns să studieze în Constantinopol, s-a întors din nou în Grecia, s-a călugărit în anul 1876, a devenit diacon în anul 1877, iar apoi a plecat la Alexandria, în Egipt, fiind solicitat de către Patriarhul Sofronie. Acolo, a săvârșit o misiune extraordinară și, peste puțină vreme, în anul 1889, ajunge Mitropolit de Pentapole, undeva în Cairo. Cei ce ați făcut pelerinaje în acele locuri știți că este o biserică frumoasă acolo, biserica în care a slujit Sfântul Nectarie Taumaturgul. Numai că, din păcate, în lumea aceasta, lucrurile nu sunt perfecte. Datorită sfințeniei sale, încă de când era pe pământ, a stârnit invidia celor din jurul lui și a fost nevoit să părăsească Mitropolia din Cairo și să revină în Grecia, iar la Atena, fiind oarecum scos din scaunul său, a întemeiat un Seminar. A crescut tineri teologi cumiți și mai apoi a pus piatra de temelie și, de fapt, a și construit Mănăstirea de la Eghina, care a devenit un centru și misionar, și tămăduitor de mare anvergură. Sfântul Nectarie de Eghina a trăit până în anul 1920, când s-a mutat la Domnul. A fost înmormântat acolo, în biserica lui de la Mănăstirea din Eghina, o insulă aproape de Atena, și a început a face minuni. Minuni multe. Peste o vreme i-au deschis mormântul, iar trupul lui nu era putrezit. A fost mutat în raclă și de atunci până astăzi, nenumărate minuni face în toată lumea creștină. Mulți dintre bolnavii tămăduiți mărturisesc cât bine le-a făcut lor Sfântul Nectarie. În anul 1961 a fost canonizat, deci este un sfânt apropiat nouă, pentru că a trăit până în veacul al XX-lea.

Dacă ar fi să rezumăm toată viața lui, el fiind făcător de minuni, doctor și al trupurilor, și al sufletelor - pentru că Doctorul cel Mare este Domnul Iisus Hristos, dar și ucenicii Lui, care fac lucrarea pe care le-a încredințat-o - dacă ar fi să rezumăm viața lui, o avem prezentată în troparul pe care i l-au dedicat imnografi Sfântului Nectarie. Troparul zice așa: «Pe cel născut în Silivria și ocrotitorul Eghinei, pe cel ce s-a arătat în vremurile de pe urmă prieten adevărat al virtuții, pe Sfântul Ierarh Nectarie îl cinstim cei credincioși ca pe un dumnezeiesc slujitor al lui Hristos, că izvorâște bogate vindecări celor ce cu evlavie strigă: Slavă lui Hristos și celui ce te-a proslăvit, slavă celui ce minunat te-a arătat, slavă celor ce prin tine lucrează tuturor tămăduiri!».

Noi nădăjduim că și celor ce au suferințe în Bistrița, în județul acesta și vin aici să-și caute sănătatea, Sfântul Nectarie Taumaturgul să le fie tămăduitor, să le fie mângâietor, să le fie ajutător. Am rezumat pe scurt biografia Sfântului Nectarie pentru că acest așezământ de sănătate, biserica aceasta minunată este ocrotită de acum încolo de Sfântul Ierarh Nectarie Taumaturgul.

Așa cum este și firesc, întâi de toate, dăm slavă lui Dumnezeu pentru ceea ce s-a întâmplat aici și în al doilea rând, îl felicităm, după o apoteogmă pe care am primit-o de la regretatul părinte profesor Ilie Moldovanu, «îl felicităm de la cer până la pământ» pe D-l Director Mircea Gelu Buta și pe toți cei ce l-au sprijinit să ridice această bijuterie. Bisericuța e ca un chivot. Aici va aduce multă mângâiere pentru cei suferinzi. Așadar, iubiți frați și surori, dacă Doctorul cel Mare este Domnul Iisus Hristos și, dacă atâtă vreme cât era pe pământ, umbla și tămăduia toată boala și toată suferința din popor, și ucenicii Lui, sfinții și doctorii, au primit de la El această harismă a alinării suferințelor celor ce pătimește. Să dea Dumnezeu ca pe lângă boala

trupească pe care încearcă să și-o tămăduiască aici frații noștri bolnavi, să găsească în bisericuță și alinare sufletească. Amin”.

După ce ctitorul acestui lăcaș de cult, Prof. Dr. Mircea Gelu Buta, a fost răsplătit de către Patriarhul Daniel cu „Ordinul Sfinții Împărați Constantin și Elena” al Patriarhiei Ortodoxe Române, a adresat celor prezenți un cuvânt de mulțumire și încurajare în lupta pe care cei suferinzi sunt nevoiți să o ducă cu bolile nemiloase care se co-boară asupra lor: „Există în ortodoxie o teologie a bolii, a suferinței și a morții foarte bogată, dar, în același timp, deosebit de frumoasă prin speranța și mângâierea pe care le promovează. Ectenia diaconală pe care o auzim pronunțată în oficii și la Sfânta Liturghie, prin care se cere Domnului «un sfârșit creștinesc al vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace...», sintetizează atât aspectul spiritual, cât și cel medical al sfârșitului de viață și se adresează fiecăruia dintre noi, indiferent de vârstă și condiție.

Desigur, omul nu are vocația suferinței, ci a sfințeniei, pentru că Dumnezeu este dragoste, dar când, totuși, suferința apare, avem datoria să ne-o asumăm. A cere «un sfârșit creștinesc al vieții, fără durere, neînfruntat, în pace...», pentru noi înșine sau bolnavii pe care îi îngrijim, înseamnă a rămâne în misterul economiei divine și a accepta că Dumnezeu știe cum să acționeze, fără a încerca să decidem în locul Lui, căci El este Doctorul cel Bun al sufletelor și trupurilor noastre.

A-l căuta pe cel bolnav, a-i înțelege suferința, a-l ajuta în dificultățile sale, a-l susține în credință sunt necesități pe care comunitatea creștină este datoare să le ofere, căci ea reprezintă unitatea corpului lui Hristos, de unde nicio ființă nu este exclusă.

Există în credința noastră rugăciuni, oficii, minuni pentru bolnavi, a căror valoare terapeutică este excepțională. În ce privește rugăciunea, nu-i putem conștientiza importanța decât dacă credem în eficacitatea ei, așa cum ne îndeamnă Iisus Hristos: «Și orice veți cere întru numele Meu, aceea voi face, ca să fie slăvit Tatăl întru Fiul» (Ioan 14, 13).

Dă, Doamne, har acestei biserici și smeriților săi slujitori, de a fi în folosul celor pentru care a fost zidită! Să fie într-un ceas bun! La mulți ani!”.

Da! Suntem ai lui Hristos!

Ioan Buteanu

Lămurile care urmează nuanțează un cuvânt al părintelui Ioan Chirilă, pe care l-am auzit comentând fragmentul de la Ieremia 2, 2, „Mergi și strigă la urechile fiicei Ierusalimului și zi: «Așa grăiește Domnul: Mi-am adus aminte de prietenia cea din tinerețea ta, de iubirea de pe când erai mireasă și mi-ai urmat în pustiu, în pământul cel nesemănat», și spunând despre creștinii / propovăduitorii de astăzi ai lui Dumnezeu că aceștia ar trebui să strige (delicat, completarea mea) la urechea contemporanilor lor că ei sunt ai lui Hristos și că ar fi spre fericirea lor dacă și-ar pleca urechea și ar asculta acest delicat și uneori abia șoptit strigăt (abia, abia de auzit în zgomotul și gălăgia de informații din fiecare zi). Mărturisesc că nu știu cât sunt aici cuvintele și gândurile părintelui și cât ale mele, dar ideea m-a entuziasmat.

Probabil, pentru unii oameni care nu înțeleg încă sensul relației lor reale, adevărate, benefice cu Dumnezeu, expresii ca: „Hristos e libertate”, „Hristos e adevăr”, „Hristos e toată fericirea și împlinirea noastră” sună ca o limbă străină, dar e bine să nu-și închidă urechea, mintea și sufletul la această „limbă și poezie străină”, să o rețină în minte și să o lase în suflet, dincolo de toată nedumerirea. Să nu creadă că pe ei nu îi privesc aceste „cuvinte frumoase”, că acestea ar fi doar o gargară pentru intelectuali sau poeți sau vreo limbă în care aceștia își vorbesc între ei.

Nu, nu! Cuvintele acestea sunt pentru fiecare dintre noi! Ele sunt mărturisirea de dragoste pe care Duhul Sfânt o face din sufletele noastre. Nu, păcatul intrat în sufletele noastre fără voie, din neatenție, din „educația” duhul lumii sau din slăbiciuni trecătoare nu ne poate pângări profund dacă nu îl reținem voit, dacă nu intrăm în cârdășie cu el. Să nu ne speriem de acest păcat, să nu îl lăsăm să ne mutilizeze, să nu ne fie frică. Dacă îl spovedim și dacă facem pocăință Domnul toate le iartă, toate le face noi și din nou frumoase.

Da, suntem iubiți de Dumnezeu, da, suntem frumoși, da, suntem făcuți să fim fericiți!

Da! Suntem ai lui Hristos!

Amin! Amin!

Agenda P.S. Vasile

August 2016:

1 august: Asistă la slujba de înmormântare săvârșită de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei pentru adormitul întru Domnul, Pr. Prof. Dr. Dorel Man, în biserică cu hramul Nașterea Domnului din municipiul Cluj-Napoca.

6 august: Cu ocazia sărbătorii Schimbării la Față, la Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor, Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

7 august: În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, asistă la Sfânta Liturghie.

14 august: Participă la Sfânta Liturghie în Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca.

15 august: În ziua praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Sfânta Liturghie este prezent în mijlocul credincioșilor din Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor, Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări. La finalul Sfintei Liturghii preoții împreună cu credincioșii prezenți i-au cântat la mulți ani cu ocazia împlinirii a 18 ani de arhierie.

20 august: Vizită la Mănăstirea Nicula.

21 august: În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, asistă la Sfânta Liturghie.

28 august: Cu ocazia hramului Bisericii „Sfântul Moise Etiopianul”, cartierul Pata-Rât din Cluj-Napoca (Paroh Pr. Gelu Săvârșan), participă la Sfânta Liturghie, rostește ecfonise și binecuvântări, iar la final rostește un cuvânt de mulțumire.

29 august: Participă la Sfânta Liturghie în Parohia Pogorârea Sfântului Duh - Zorilor Cluj-Napoca, unde rostește ecfonise și binecuvântări.

Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, județul Alba, a găzduit în perioada 3-12 august 2016 a unsprezecea ediție a Taberei Naționale de Artă Sacră, organizată în colaborare cu Centrul de Creație și Cercetare Continuă „Sfântul Evanghelist Luca” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Tema ediției din anul acesta a fost: *Lacrimile Maicii Domnului pentru Europa*.

Vernisajul expoziției a avut loc vineri 12 august 2016.

Proiectul este coordonat de Asist. univ. dr. Marius-Dan Gheneșcu, președinte al Centrului „Sfântul Evanghelist Luca”.

In 14 august 2016, ajunul Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Sf. Evanghelist Luca de la Dobric, județul Bistrița-Năsăud, cu prilejul hramului bisericii mari de zid, la slujba privegherii, cuvântul de învățătură a fost susținut de către Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, care a subliniat lucrarea pe care a avut-o Maica Domnului în această mănăstire, în evoluția ei.

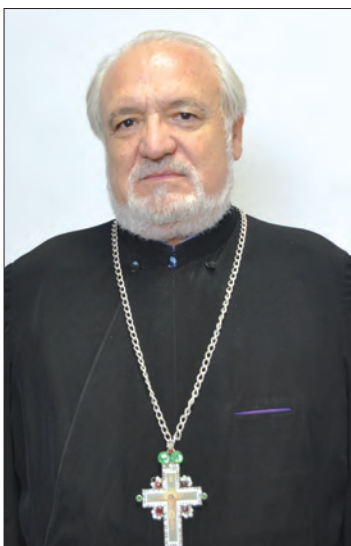
In 15 august 2016, ziua Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Nicula, la Sfânta Liturghie, oficiată în sobor de arhierie - Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, Episcop Vicar Patriarhal și Preasfințitul Ignatie Mureșanul, Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei - înconjurați de un sobor impresionant de preoți și diaconi, răspunsurile la strană au fost date de Corul „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de către Părintele prof. univ. dr. Vasile Stanciu, decanul facultății.

In perioada 11-17 august 2016, pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea, prodecanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a participat la conferința internațională cu titlul: *Conversion and Transformation: Missiological Approaches to Religious Changes* (Converțire și transformare: Abordări misiologice ale schimbărilor religioase), organizată de *International Association for Missions Studies* (Asociația Internațională de Studii Misionare), una dintre instituțiile cele mai prestigioase de studii misionare din lume, din care fac parte cei mai cunoscuți profesori de teologie misionară ortodoxă și ecumenică. Conferința a avut loc în Seoul, iar părintele Cristian Sonea a susținut comunicarea: „*Together towards Life*” and its Relevance for the Eastern Orthodox Theology of Mission from Romania (Documentul *Împreună spre viață* și relevanța sa pentru teologia misionară ortodoxă din România), în secțiunea moderată de Kirsteen Kim, de la *Leeds Trinity University, UK* și Stephen B. Bevans, *Catholic Theological Union, Chicago, USA*.

In perioada 25-30 august 2016 pr. lect. univ. dr. Cristian Sonea a participat în cadrul Centrului cultural finlandez ortodox *Sofia* din Helsinki la conferința *Recognition and Reception in Ecumenical Relations* (Recunoașterea și receptarea relațiilor ecumenice), organizată de *Societas Oecumenica* unde a susținut comunicarea: *The Ecclesial Recognition of the Other Christian Communities according to document „Relations of the Orthodox Church with the Rest of the Christian World” prepared for the Pan-Orthodox Council 2016* (Recunoașterea eclesialității celorlalte comunități creștine conform documentului „Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine”, pregătit pentru sinodul pan-ortodox din 2016).

Părintele conf. univ. dr. Dorel Man a trecut la Domnul (1953-2016)

Pr. Alexandru Moraru

Cu ceva vreme în urmă, în 29 iulie 2016, alături de Familia Man, de mulți clerici, de prieteni și cunoscuți, și colegii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, au fost încercați de o profundă tristețe, de trecerea la cele veșnice a Părintelui Dorel Man, la numai 63 de ani și jumătate, o grea pierdere pentru cei dragi, dar și pentru golul lăsat în Școala și în Biserică pe care le-a slujit cu suflet și devotament.

În limita spațiului acordat în asemenea situații, vom face doar o privire generală, o sinteză, asupra vieții și activității adormitului în Domnul, Dorel Man.

S-a născut la 26 ianuarie 1953, în familia credincioșilor ortodocși Gavril și Maria Man, muncitori, în localitatea Suciul de Sus, jud. Maramureș, care l-au învățat, încă din copilărie, credința puternică în Dumnezeu, dar și dragostea față de aproapele.

A urmat Școala generală de 8 clase, în localitatea natală, Liceul Teoretic (secția reală) din Târgu Lăpuș (azi, Liceul „Petru Rareș”), între anii 1968-1972, Institutul Teologic Universitar din Sibiu, 1972-1976, cu licența, în septembrie același an, coordonată de Pr. Prof. Univ. Dr. Grigorie T. Marcu, iar mai târziu (1995-1998) cursuri de doctorat la Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca; specializare la Centrul Ecumenic Pentelitenă, 1998-1999; doctorat în Istorie (în 12 decembrie 2000), sub îndrumarea Acad. Prof. Univ. Dr. Nicolae Edroiu.

Pe plan familial, căsătorit cu asistenta medicală, Carolina, n. Iuga, fiind binecuvântați de Bunul Dumnezeu cu trei fete, Paula Dorina, căsătorită, azi avocat, Ana Maria, căsătorită, arhitect, având o fetiță, și Victoria Alina, căsătorită, pictor, asist. univ. dr., doi copii.

Pe linie profesională, hirotont diacon și preot de către PS. Episcop-Vicar Justinian Chira Maramureșanul (în 29 și 30 iulie 1976), a fost numit preot paroh în Parohia Ortodoxă Română Baba, cu filia Coroieni, Protopopiatul Ortodox Român Târgu Lăpuș (1976-1990), unde, pe lângă activitatea misionar-pastorală, a făcut lucrări capitale, cu pictură, la cele două biserici, la casa parohială, a înălțat un Monument al Eroilor în parohie ș.a., încoronate cu binecuvântări și sfințiri din partea PS Episcop-Vicar Justinian Chira Maramureșanul și a IPS. Arhiepiscop Teofil Herineanu, care i-a și acordat distincții bisericesti, precum, Iconom, în 1981 și Iconom stavrofor, în 1988. În paralel, din 1977-1990, a îndeplinit și funcția de Șef de birou la Protopopiatul Ortodox Român Târgu Lăpuș, unde s-a bucurat de multă stimă și respect din partea colegilor preoți din protopopiat.

Anul 1990 a adus o nouă schimbare în familia Părintelui Dorel Man, fiind numit director economic la reînființatul Institut Teologic Universitar Ortodox Român din Cluj-Napoca, misiune pe care a îndeplinit-o cu multă sărguință, din 1 iulie 1990 - 4 octombrie 1992. După primirea Institutului Teologic Ortodox în cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, în octombrie 1992, de acum înainte și datorită pregătirii sale postuniversitare, a îndeplinit mai multe încredințări, și anume: secretar cu atribuții de director educativ (1992-1994), lector univ. dr. de Formare duhovnicească (1994-2008), apoi, conferențiar univ. dr. la disciplinele Teologie Pastorală, Spiritualitate bizantină și Arta pastorală la Sfinții Părinți, pe care le-a onorat până la trecerea sa în veșnicie; habilitare, în 2015, cu dreptul de a conduce doctorat în Istorie.

În activitatea sa științifică, axată, îndeosebi pe Pastorație și Istorie bisericască, sunt semnalate: 7 volume personale, 2 coautor, 95 studii și articole, 4 în curs de apariție, 28 volume îngrijite sau coordonate, 26 participări la conferințe interne și internaționale, cu referate, coreferent la 7 teze de doctorat, a coordonat numeroase teze de licență, de masterat, de gradul I în preoție sau de profesori de Religie, președinte la multe Comisii de bacalaureat din țară, membru în diferite asociații și societăți culturale din țară sau de peste hotare ș.a.

În cursul vieții sale a slujit în diferite perioade de timp în parohiile ortodoxe clujene: „Sfântul Ioan Botezătorul”, „Schimbarea la Față” și „Nașterea Domnului”; de asemenea, în numeroase biserici și mănăstiri din țară și din străinătate.

După trecerea la Domnul a Părintelui Dorel, trupul său neînsuflețit a fost depus în Capela Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, unde trei zile au fost săvârșite cele de cuviință de către colegii preoți și de studenții prezenți. La 1 august a avut loc Slujba de înmormântare, în Biserică „Nașterea Domnului”, din Cluj-Napoca (unde a slujit până în ultima vreme), săvârșită de IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei Andreicuț, de PS Arhiepiscop vicar Iustin Hodea Sigheteanul, înconjurați de un impresionant număr de stareți-arhimandriți, ieromonahi și preoți, 70 la număr, precum și o mare de credincioși, între care universitari și oameni de vază ai Clujului și din țară. La urmă, IPS Andrei, PS Iustin și Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, președintele Senatului Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, au vorbit despre importanța misiunii preoțești, despre rolul esențial, fundamental al profesorului de Teologie în pregătirea viitorilor clerici, creionându-i-se, apoi, figura deschisă, bonomă și prietenoasă a Părintelui Dorel Man, fapt dovedit, prin mulțimea de oameni, care i-a stat la căpătâi și l-a condus pe ultimul său drum pământesc.

La final, Părintele Ioan Chirilă a transmis condoleanțe Familiei Man, din partea Senatului și a sa, în calitate de președinte, a Rectoratului, personal, din partea Acad. Prof. Univ. Dr. Ioan Aurel Pop și a Decanatului Facultății noastre, condus de Pr. Prof. Univ. Vasile Stanciu.

În numele colegilor, transmitem, din nou, condoleanțe familiei Părintelui Dorel Man, rugând pe Bunul Dumnezeu să-l așeze în corturile Dreptilor, spre odihnă veșnică în Împărăția Sa.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj, (august 2016)

Dacian But-Căpușan

In perioada 4-14 iulie 2016, un grup de opt studenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, din cadrul Universității Babeș-Bolyai, specializarea Teologie pastorală, au efectuat un stagiul de practică în Sfântul Munte Athos, Grecia. Timp de zece zile ei au făcut ascultare la două dintre cele mai renumite mănăstiri din Sfântul Munte: Mănăstirea Vatoped și la Schitul românesc Prodromu, ce aparține de Mănăstirea Marea Lavră. Au vizitat mai multe mănăstiri și schituri din Sfântul Munte, printre care: Simonos Petras, Cutlumuș, Iviron, Stavronichita, Pantocrator, Zografu, schitul Sfântul Apostol Andrei și schitul românesc Sfântul Ipatie.

Tabăra „Tradiție și noutate”, organizată de Patriarhia Română în perioada 24-29 iulie a adunat la Mănăstirea Caraiman 46 de tineri din toată țara, elevi sau studenți la Teologie, dar și la alte facultăți precum: Medicină, Politehnică, Arhitectură. Tabăra a inclus: drumetii, vizitarea unor obiective, sesiuni de formare, workshopuri, conferințe, toate încununate de vizita Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Facultatea noastră a fost reprezentată de studentul Vlad-Cristian Todoran.

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

August 2016

1 august: În Biserica „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Insp. Nicolae Buda și Pr. Ciprian Talos), împreună cu PS Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului, săvârșește slujba înmormântării adormitului întru Domnul, preotul Dorel Man. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În biserica parohiei Bistrița Bărgăului II (paroh: Pr. Alexandru Brici), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

2 august: Face o vizită în protopopiatul Turda. Vizitează parohiile Plaiuri (paroh: Pr. Andrei Ioan Guiaș) și Livada (paroh: Pr. Daniel Sârb).

În biserica din Mocod, protopopiatul Năsăud (paroh: Pr. Vasile Dan), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

3 august: În curtea primăriei comunei Șieu, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Aurel Macarie), săvârșește slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Olimpiu Iuga Napeu, primar al comunei. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Face o vizită în parohia Domnești, protopopiatul Bistrița (paroh: Pr. Lucian Blaga). Este însoțit de PC Pr. Doru Zinveliu, protopopul de Beclean.

Face o vizită pe șantierul Centrului de Tineret de la Câmpenești, protopopiatul Cluj I. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Turda (paroh: Pr. Vasile Ilea), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

La spitalul din Turda, săvârșește o slujbă funebră la căpătâiul adormitului întru Domnul, preot Vasile Călin Hârșan.

4 august: Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei.

Face o vizită în Parohia „Sfântul Evanghelist Marcu” din Florești (paroh: Pr. Dan Gordan), în vederea stabilirii unui loc pentru construcția noii biserici.

La Mănăstirea „Râșca Transilvană”, protopopiatul Huedin, săvârșește slujba de înmormântare a adormitului întru Domnul, monahul Serafim Păstramă. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La mănăstirea de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, săvârșește slujba de sfințire a noului altar de vară și slujește Vecernia cu Litie. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

5 august (Sfântul Ioan Iacob Hozevitul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Craiului, împreună cu PS Părinte Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe diaconul Teodor Marius Comea, pe seama parohiei Chețiu, protopopiatul Beclean și diacon, pe tânărul Ioan Vasile Căienar. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. În parohia Făureni, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Mihail Mititean), sfințește icoanele pictate în tehnica mozaic de la intrarea în biserică, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

6 august (Schimbarea la Față a Domnului Hristos): Cu prilejul hramului, împreună cu PS Părinte Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, săvârșește slujba de sfințire a bisericii mănăstirii de la Cheile Turzii. Pe altarul de vară al mănăstirii, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă părintelui stareț, protos. Teofil Popescu, distincția „Crucea Arhiepiscopală”. Acordă distincția „Crucea Transilvană”, domnului Beniamin Timari. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru.

În Parohia „Sfântul Ioan Gură de Aur” din cartierul clujean

Mănăstir (paroh: Pr. Marian Bogdan), săvârșește slujba de sfințire a crucilor ce vor fi așezate pe acoperișul bisericii și Paraclisul Maicii Domnului. Rostește un cuvânt de învățătură.

7 august: În localitatea Sopor de Câmpie, săvârșește slujba de sfințire a noii biserici și Sfânta Liturghie. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe diaconul Ioan Vasile Căienar, pe seama parohiei Nadășu, protopopiatul Huedin. Acordă părintelui paroh, Nicolae Pașca, distincția „Crucea Transilvană”.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotonește întru duhovnic, pe părintele Silviu Marcel Costin, de la parohia Ocnița, protopopiatul Bistrița.

8 august: Face o vizită pe șantierul noii biserici din cartierul clujean „Bună Ziua” (paroh: Pr. Dumitru Bărbos). Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

9 august: Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” de la Oarța de Sus, județul Maramureș.

În biserica din Aluniș, protopopiatul Gherla, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotonește întru sachelar, pe părintele paroh, Ioan Boroș.

10 august: La Mănăstirea Sinaia, județul Prahova, se întâlnește cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Împreună cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și alți ierarhi membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în Sala Tronului din incinta Castelului Peleş din Sinaia, se reculege preț de câteva momente la catafalcul Reginei Ana a României.

11 august: În Biserica din Ghelari, județul Hunedoara, se întâlnește cu tinerii aflați în tabăra de vară organizată de A.S.C.O.R. Cluj. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În localitatea Căianu Mic, protopopiatul Beclean (paroh: Pr. Alexandru Gherghel), săvârșește o slujbă funebră la căpătâiul adormitei

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, Preasfințitul Părinte Macarie, Episcopul Europei de Nord și Preasfințitul Părinte Ignatie, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei, înconjurație de un sobor de preoți și diaconi, în timpul Prohodului Maicii Domnului din ajunul praznicului Adormirii Maicii Domnului, Mănăstirea Nicula 2016.

întru Domnul, Lucreția, mama părintelui Dumitru Boca de la parohia Baciu I, protopopiatul Cluj I. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În biserica din Corvinești, protopopiatul Beclean (paroh: Pr. Vlad Rareș Murgoi), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

12 august: În biserica parohiei Vișagu, protopopiatul Huedin (paroh: Pr. Ioan Vasile Apostol), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

13 august: În Parohia „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” din Florești, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Ovidiu Marțiș) săvârșește slujba de sfințire a unei icoane amplasate la intrarea pe teritoriul cartierului. În biserica parohiei, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În biserica din localitatea Cămarășu, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Gheorghe Peter), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Ignatie, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei.

14 august: În Catedrala Mitropolitană, împreună cu PS Părinte Ignatie, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. La finalul slujbei, îi premiază pe elevii care au obținut media 10 la

concursurile de Bacalaureat și Evaluare Națională din județele Cluj și Bistrița-Năsăud.

Conduce, împreună cu PS Părinte Ignatie și PS Părinte Macarie al Europei de Nord, tradiționala procesiune spre Mănăstirea Nicula, cu plecarea de la Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Gherla (parohi: Pr. Aurel Mureșan și Pr. Gheorghe Știr).

Pe altarul de vară al mănăstirii de la Nicula, împreună cu PS Părinte Episcop Macarie și PS Părinte Episcop Ignatie, slujește Vecernia cu Litie și Privegherea cu Prohodul Maicii Domnului.

15 august (Adormirea Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Nicula, împreună cu PS Ignatie, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, slujește vecernia și rostește un cuvânt de învățătură.

16 august (Sfinții Martiri Brâncoveni): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Mărișel, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită în parohia Gilău III, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Vasile Bandrabulă), în vederea stabilirii locului pentru construcția noii biserici.

17 august: În Piața „Avram Iancu”, pe platoul din fața Teatrului Național, participă la festivitățile militare organizate cu prilejul împlinirii a 100 ani de existență a Armatei a IV-a. Săvârșește o slujbă de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc.

La intrarea în sediul Marii Unități Militare, săvârșește slujba sfințirii unei plăci comemorative amplasate cu prilejul împlinirii a 100 ani de la înființare.

În Paraclisul Centrului Eparhial, hirotonește întru duhovnic pe părintele Teodor Marius Comea de la parohia Chețiu, protopopiatul Beclean.

Face o vizită pe șantierul de pictură în tehnica mozaic a Bisericii „Schimbarea la Față” de pe Bulevardul Eroilor (parohi: Pr. Titus Moldovan și Pr. Petru Ilea). Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

18 august: Face o vizită în protopopiatul Dej. Vizitează parohiile Nima (paroh: Pr. Ioan Costin), Mănăstirea (paroh: Pr. Marcel Coroian), Nireș (paroh: Pr. Alexandru Farcaș), Jichișu de Sus (paroh: Pr. Paul Nemeti).

19 august: La împlinirea a 415 ani de la mutarea la Domnul a voievodului Mihai Viteazu, săvârșește Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Mihai Vodă” din Turda.

La monumentul lui Mihai Viteazu din proximitatea mănăstirii, participă la manifestările religioase, militare și culturale, organizate cu acest prilej. Săvârșește slujba Parastasului și rostește un cuvânt evocator.

Face o vizită pe șantierul Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Turda Fabrici (paroh: Pr. Andrei Gavriil Mihai). Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

20 august: Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserica din Târgușor, filie a parohiei Sâmbieni, protopopiatul Gherla. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În localitatea Oarța de Sus, județul Maramureș, săvârșește slujba înmormântării adormitului întru Domnul, profesorul Traian Rus. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În biserica centrală din Săliște de Sus, județul Maramureș, oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Ioan și Ioana Lucreția Iuga. Rostește un cuvânt de învățătură.

21 august: În biserica din Băișoara, protopopiatul Turda (paroh: Pr. Daniel Bucur), săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În centrul comunei Băișoara, săvârșește slujba de sfințire a Monumentului Eroilor. Primește, din partea Primăriei și a Consiliului Local, titlul de Cetățean de Onoare al comunei. Participă la manifestările cultural-militare organizate cu acest prilej. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Paisie Lugojeanul, Episcopul Vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

22 august: Participă la deschiderea șantierului de construcție a Centrului Misionar-Social de pe Calea Turzii. Este însoțit de domnul Sorin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

23 august: În Biserica „Sfântul Andrei” din Cluj-Napoca (paroh: Pr. Petru Stanciu), săvârșește slujba Parastasului la împlinirea unui an de la mutarea la Domnul a robului lui Dumnezeu, Vasile Leor-

⇒ dean. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În biserica din Borșa, protopopiatul Cluj I, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Timotei Ivan, fiul părintelui paroh, Septimiu Viluț Chiciudean. Rostește un cuvânt de învățătură.

Face o vizită în parohia Vultureni, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Vlad Ciceo).

24 august: În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului și rostește un cuvânt de învățătură.

25 august: În Aula Mare a Universității „Babeș Bolyai”, participă la deschiderea Congresului Național al istoricilor români.

La mănăstirea de la Piatra Fântânele, îi vizitează pe tinerii din Germania, aflați în tabăra de lucru. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Centrul de Tineret de la Sângeorz-Băi, îi vizitează pe tinerii aflați în tabăra organizată de către Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

Îi vizitează pe tinerii aflați în tabăra națională organizată la Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Țara Năsăudului. Rostește un cuvânt de învățătură.

26 august: În Sala Mare a Primăriei din Turda, participă la deschiderea oficială a manifestării „Zilele orașului”. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

În capela mortuară din cimitirul de pe Dealul Florilor din Dej, oficiază slujba înmormântării adormiților întru Domnul, Gabriel și Viorel Butuza. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La Galeria „Paul Sima” din incinta Casei Universitarilor, participă la lansarea volumului „Transilvania – Starea noastră de veghe” a istoricului Ioan Aurel Pop, rectorul Universității „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca. Este însoțit de PCuv. Protos. Benedict Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei, Vadului, Feleacului și Clujului.

27 august: Săvârșește slujba de sfințire a bisericii din Moldovenești, protopopiatul Turda. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh, Liviu Bodea. Oficiază slujba de binecuvântare a noii case parohiale.

În biserica din comunitatea de rromi de la Pata Rât, în ajunul hramului (Sfântul Moise Etiopianul), slujește Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește întru sachelar, pe părintele slujitor, Gelu Săvărășan.

Primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Ignatie, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei.

28 august: Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la biserica parohială, slujba de sfințire a noului altar de vară și Sfânta Liturghie în localitatea Borleasa, protopopiatul Beclean. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor, pe părintele paroh Maftעי Hiticaș. Săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor efectuate la casa parohială. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În incinta hotelului „Medieval” din Alba-Iulia, în cadrul Festivalului „Dilema Veche”, participă la dezbaterile inter-religioase „Migrația religiei sau religia migrației”.

29 august (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cormaia, protopopiatul Năsăud, împreună cu PS Părinte Ignatie Mureșeanul, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, exarhul mănăstirilor din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

Face o vizită în Parohia „Sfântul Evanghelist Marcu” din Florești (paroh: Pr. Dan Gordan), în vederea stabilirii locului pentru construcția noii biserici.

Face o vizită în Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (paroh: Pr. Vasile Raus, Pr. Vasile Bancos, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac).

30 august: În sala de ședințe a Centrului Eparhial, prezidează comisia de evaluare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preoți la parohiile Păniceni (protopopiatul Huedin), Sâmbieni (protopopiatul Gherla) și Băbdiu (protopopiatul Dej).

31 august: La Facultatea de Teologie examinează restanțierii la disciplina Spiritualitate.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

O zi de neuitat

Pr. Ioan Dâmbu

Regele Mihai și Regina Ana, împreună cu Princesesa Margareta și Prințul Radu, sora ei, Elena, cu soțul, ne-au fost dați ca un dar de sus să ne fie musafiri pentru trei ore și jumătate în casa parohială din Zagra, în 31 decembrie 2006. Nu i-am invitat noi, n-aveam cum, dar am aflat că, la o întâlnire dintre Regele Mihai și Mitropolitul Bartolomeu, regele i-ar fi cerut binecuvântarea de a vizita județul Bistrița-Năsăud, parte componentă a Arhiepiscopiei Clujului, pentru a se reîntâlni, mental și fizic, cu obiceiurile și datinile sărbătorilor de iarnă, Crăciun și Anul Nou, în această parte a țării încă bine păstrate. Așa se face că, în acest itinerariu, Mitropolitul Bartolomeu, pentru ultima zi a acestui periplu, a inclus și Zagra. La aflarea acestei vești, am fost cuprinși de entuziasm, emoție, dar și bucurie. Și vizita s-a produs, în 31 decembrie 2006, cu o zi înainte de a intra România în Uniunea Europeană. Pentru ca sărbătoarea să fie pe măsura oaspeților, am anunțat tot satul, și, spre uimirea noastră, n-au ieșit întru întâmpinarea lor numai oamenii în vârstă care-i știau, sau care au auzit de ei, ci și foarte mulți tineri. I-am rugat să se îmbrace în portul nostru popular, care, în Zagra este bine conservat, pentru că anual facem un așa zis „festival” al costumului popular și al horei satului, pe care de-odată și împreună le promovăm.

În fața bisericii - căci în biserica i-am primit -, i-am așteptat cu Crucea și Evanghelia, în sunet de clopot ce anunța un mare și mareș eveniment, unic în istoria satului. Se afla alături de mine primarul de atunci, directorul școlii, dascăli și mulți zăgreni. Regele s-a dat jos din mașina pe care o conducea, împreună cu regina și cu ceilalți membri ai Casei Regale, i-am oferit Evanghelia spre sărutare și Sfânta Cruce, a smuls o bucată de pâine din colacul frumos alcătuit, a întins cu ea în sare și l-a privit direct în ochi pe venerabilul și bunul gospodar al satului, Dumitru Sârdi, care i le oferise. După aceasta, fetele diacului, Ana-Maria și Paula, împreună cu Ioana, nepoata fătului, le-au oferit tuturor buchete de flori. Am intrat repede în biserică pentru că afară era foarte frig - frig pe care de altfel l-am întâlnit și în biserică, unde atunci nu aveam nici o sursă de încălzire. După ce s-au așezat pe scaunele din fața Sfântului Altar, le-am ținut o cuvântare, scurtă, fără să o pregătesc, considerând că e mai bine să las bucuria momentului să se exprime cum o vrea ea. Pe loc mi-a venit în minte că, așa cum anunțase presa, de la 1 ianuarie 2007 România urma să intre în Uniunea Europeană, și atunci, după îndătinata adresare am spus: „Măine, România va intra în Uniunea Europeană. Zagra și zăgrenii au intrat astăzi, cu o zi înainte!”. Am fost aplaudat de rege și de toată familia regală. După aceasta, Regele Mihai a intrat în Sfântul Altar și a semnat în Evanghelia și apoi i-am condus la casa parohială, dar înainte de aceasta, le-am arătat-o de la distanță, spunându-le că este aproape și că putem merge până acolo pe jos. Regina Ana, Dumnezeu să o odihnească, ușor intrigată, parcă nu vroia să înainteze; a zărit casa din fața casei parohiale, o construcție veche de peste un secol, dărăpănată și mâncată de vreme, pe o fundație de câteva pietre și văruiță într-un albastru țipător. Regina Ana credea că acolo îi vom primi. Văzând reticența ei, parcă nici Regele Mihai nu mai avea entuziasm. De acest episod am avut ce râde împreună după ce am intrat în casa parohială, plină de căldură și bucurie.

De puține ori în viață am citit atâtea fericire și bucurie pe chipul soției mele, care, datorită unor împrejurări, a mai avut parte de musafiri de primă mână: mari ierarhi, scriitori, poeți, diplomați, politicieni și o mulțime de oameni săraci, copii orfani și văduve. I-am enumerat și pe aceștia din urmă căci ei, așa cum noi știm de multă vreme, n-au intrat în casa noastră să ne ceară, ci să ne ofere. Și cred că mai ales aceștia, venind destul de des și oferindu-ne de

atâtea ori, ne-au făcut mai bogați, sufletește. E miraculoasă mâna săracului, dacă știi să o descifrezi. Ea e nu doar o parte din organismul uman, ci și o formă și un semn!

Am încuiat ușa casei, sunetul cheii l-a auzit Regina Ana care m-a întrebat, în limba engleză, dacă nu mai este cineva în casă. I-am spus că suntem numai noi, celorlalți, mulți, până peste 40 de însoțitori, le-am oferit o masă la un vecin. Ostenită și sătulă de ochii presei care i-a urmărit mereu, și de curioșii mulțimilor de oameni ce i-au împresurat pe Valea Bârgăului și a Țibleșului, s-a așezat pe marginea unei canapele să se odihnească. Știm că oboseala și vârsta nu țin câteodată seamă de conveniențe. S-au așezat la masă. Am făcut rugăciunea și am mâncat împreună mâncăruri tradiționale, găsite numai de soția mea. Le-au plăcut foarte mult. În timpul mesei am purtat frumoase și interesante discuții, în mare parte provocate și promovate de Majestatea Sa, Regele Mihai. Așa se face că timpul afectat în după-masa acelei zile vizitării unor case vechi și a unor locuri în care mai era atunci prezentă tehnica populară - *pive, mori de apă, vâltori, stupini cu coșnițe împletite și unse cu bălegar, războaie de țesut textile din lână și cânepe, obiecte de ornamentat interiorul caselor țărănești (farfurii din lut, linguri de lemn, icoane pe sticlă și ștergare)* - nu l-am mai avut la dispoziție și s-a renunțat la o parte din program. Erau presași de timp, întrucât trebuiau să ajungă la Mănăstirea Nicula, unde să sărbătorească împreună cu Mitropolitul Bartolomeu, Anul Nou. Cu toată intenția lor de a ajunge acolo, din cauza unui eveniment, au plecat la Cluj, Mitropolitul Bartolomeu fiind internat în urma unui mic

accident la picior, inițial în Dej, și de acolo la Cluj.

Pe parcursul vizitei lor la Zagra am avut în fața ochilor noștri adevărate personalități, cărora le-am admirat eleganța exprimării, coerența gândirii, manierele, simplitatea și bonomia de spirit, pur și simplu am fost de-a dreptul cuceriiți și asediați de ilustrităților lor. În final, am fost admirați și noi pentru felul în care am știut să ne ocupăm de ei și pentru bucuria pe care o aveam

și care, ușor se putea citi pe chipul nostru. Nu ne-au admirat numai pe noi, ci și pe Haiduc, un ciobănesc carpatin pe care numai când îl vedeai te speria de el. Era frumos și blând, ceea ce le-a făcut pe Princesesa Margareta și pe sora ei, Elena, să intre țarcul lui și acolo să-l mângâie și să-l admire. Nu am știut nici unii dintre noi unde au dispărut cele două importante personaje, căutându-le peste tot prin casă, ne-am dat seama că s-au dus să-l viziteze și pe bunul nostru partener. Practic, în acel moment, vizita se cam încheiase, Regele și Regina ridicându-se de la masă și mulțumindu-ne pentru toate, îndreptându-se spre ușa de la ieșire, pe care o deschisese larg. Mulțimea de oameni și însoțitorii umpluseră strada din fața casei parohiale. Ne-am luat rămas bun, ne-am fotografiat la poartă, după care au plecat.

I-am privit îndelung până le-am pierdut cărarea și am zis în sinea noastră: „*iată un episod frumos din viața unei așezări de la poalele Țibleșului, Zagra, și din viața unor oameni vrednici ca zăgrenii*”. Da, era să uit, ei ne-au lăsat însă ceva, amintirea lor pe care o păstrăm în suflet și care se va duce cu noi până și dincolo, și rămân mândria noastră, a românilor. A trecut timpul și am crezut că acum toate s-au terminat. Dar n-a fost așa, că doar după două săptămâni ne sună telefonul fix de la casa parohială, exact cu câteva minute trecute peste ora 17.00. O voce de femeie ne îndeamnă să rămânem la telefon întrucât suntem căutați de Casa Regală. După doar câteva secunde, ni se spune că la telefon este Princesesa Margareta și că, ne caută să ne mulțumească încă o dată pentru felul în care i-am primit, i-am ospătat și i-am întreținut. „*Ne-ați bine dispus cu felul dumnea-voastră de a fi așa încât nu am simțit oboseala și greutățile drumului*” au fost cuvintele princesesei.

Acum, când Regina Ana se întoarce în pământul sfânt al Țării spre veșnică odihnă, ne rugăm ca Dumnezeu să o așeze cu cei aleși ai Lui în slava Sa, iar majestății sale, Regelui Mihai I și copiilor Săi să le aducă multă mângâiere și pace sufletului.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Alexandru Dărăban, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Protos. Simeon Pinte, Pr. Dan Popovici, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Cezar Ungureanu, Protos. Benedict Vesa

Comorile de omenie și credință din lada de zestre a satului românesc

Tabăra ASCOR Cluj de la Ghelari

Iulia Anamaria Mureșan

În începutul lunii august, ASCOR Cluj-Napoca a organizat tradiționala tabără de vară, care a durat aproape două săptămâni. Tinerii au poposit la Ghelari, o localitate din vestitul Ținut al Pădurenilor, situată foarte aproape de orașul Hunedoara, în Munții Poiana Ruscă. La o altitudine cuprinsă între 700 și 1100 m, locul și împrejurimile sale freamătă de privesc pitorești. Însă, poate că unul dintre cele mai copleșitoare obiective ale zonei este biserica de dimensiuni impresionante și vizibilă de la mare depărtare. Aceasta străjuiește satul și îi conferă un aer imperial de factură cerească. În ciuda părutei fale, biserica este un real adăpost pentru un suflet tulburat. Totul în jurul ei, fiecare ornament, amintește de Dumnezeu și de Sfinții Săi. Fiecare suport de felinar are la bază reprezentarea unui Sfânt Ierarh. Stâlpii și bolta trapezei sunt căptușiți cu monograma Domnului Hristos. Preocuparea pentru Dumnezeu se citește și în interiorul bisericii. Aceasta este bogată în pictură sacră și ornamentații, dar care nu obosec, ci dimpotrivă. Încă de la intrare se simte sfințenia și căldura duhovnicească a locului.

Istoricul bisericii din Ghelari

În spatele bisericii, în partea dreaptă, se află mormântul Părintelui Florea Nerva, cel care a ridicat biserica și anexele împreună cu soția sa, preoteasa Gențiana Ana și credincioșii satului. Pe parcursul taberei, am avut prilejul de a-l avea în mijlocul nostru pe Părintele Vasile Vlad, care a fost preot paroh acolo timp de 17 ani. Prin cuvântările sfinției sale, am avut acces la cuvintele exacte pe care Părintele Florea Nerva le spunea în legătură cu acest loc. Astfel, am aflat că, în însemnările sale, părintele relatează că dorința lui era de a zidi undeva o replică a bisericii din Sibiu. Din rânduiala lui Dumnezeu, acesta a ajuns să fie numit preot în satul Ghelari. „Am înțeles că rostul vieții mele este legat de Ghelari și de ridicarea unei biserici fără pereche” – scria Părintele Nerva la intrarea în acest sat.

Construcția bisericii a debutat în 1939, iar lucrările au fost întrerunse de cel de-al Doilea Război Mondial și de schimbarea regimului politic din țară. În timpul comunismului, înălțarea bisericii a continuat cu sprijinul minei, al combinatului, al oamenilor cu poziții înalte, care pe față prigoneau Biserica și pe ascuns o susțineau. Sfințirea Bisericii a avut loc abia în 1973. Multe au fost încercările prin care au trebuit să treacă ctitorii lăcașului și mare le-a fost jertfa, iar acest lucru se simte și se vede și azi. O asemenea construcție nu

se putea zidi fără sudoarea frunții, zdroaba minții și bătătură în palme. Din cauza lucrărilor miniere, biserica a fost pe punctul de a se surpa la scurt timp după finalizarea ei, dar din mila lui Dumnezeu, lucrările de consolidare au salvat-o. Ghelărenii spun că Părintele Florea Nerva avusese o viziune în care primise înștiințare cerească de a zidi în acel loc o biserică. Nu ne încredem în viziuni, dar credem că dacă nu ar fi fost o lucrare îngăduită de Dumnezeu, având în vedere vicisitudinile legate de zidirea ei, această construcție nu ar fi existat și, mai mult, nu ar fi rezistat până astăzi.

Prilej de a redescoperi satul românesc

Acesta este, așadar, locul îmbibat în jertfă în care tinerii ascoriști au ales să petreacă cele două săptămâni ale postului Adormirii Măicii Domnului, să participe zilnic la Dumnezeiasca Liturghie și să înalțe împreună rugăciuni către Împărăteasa cerurilor în stihuri de Paraclis. Majoritatea nu cunoștea comoara ce se ascunde în spatele locurilor în care am poposit, nici ce stâlpi o susțin, nici întâmplările care au trecut-o ca printr-o sită prin trecerea anilor aspri din trecutul zbuciumat în prezentul luminos și liber, în care încă ne putem manifesta viu și fățiș credința. Zona a fost aleasă de organizatorii taberei pentru frumusețea locului. Au fost cercetate mai multe sate înainte de a hotărî locația desfășurării taberei, iar Ghelari s-a dovedit a fi cel mai potrivit pentru un astfel de eveniment.

Restul avantajelor au răsărit apoi de la sine. Locul se confruntă cu fenomenul de pustiire a satelor. Pe de altă parte, este o zonă în care încă se păstrează foarte bine anumite tradiții și unde oamenii au deschiderea de a transmite generațiilor tinere tot ce au mai de preț din punct de vedere spiritual și cultural, fapt care se plia foarte bine temei taberei noastre: „Comorile de omenie și credință din lada de zestre a satului românesc. Satul românesc – între moarte și renaștere”. De asemenea, am fost foarte aproape de Părintele Arsenie Boca, Prislopul fiind „la o aruncătură de băț”. În plus, obișnuitele vizite anuale la Preasfințitul Daniil Stoenescu, întrerupte o vreme de nepotrivirea orarelor, și-au putut relua cursul, Hațegul fiind la doar câțiva kilometri distanță.

Organizatorii, dar și participanții, au încercat să exploateze cât mai mult împrejurimile. Spre deosebire de alte tabere, în care ne bucuram de comuniune în cadrul atelierelor, de data aceasta accentul a căzut pe drumetii și pe apropierea de oamenii locului. Astfel, vizitele în Lelese și Cerișor au fost un deliciu pentru iubitorii de natură și folclor. Am întâlnit și cunoscut oameni binevoitori, care ne-au primit în curțile și casele lor și au împărtășit cu noi istoria vieții lor, anii tinereții, cântecele tradiționale învățate de la mamele lor, relația lor cu Dumnezeu și cu oamenii.

O altă drumetie deosebită a fost cea de la Poienița Voinii, satul în care s-a născut și a crescut Drăgan Muntean, unul dintre cei mai iubiți interpreți de muzică tradițională. În satul Ruda am putut vedea și biserica de piatră, cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul”. Alte destinații care au umplut inimile studenților oboșiți de sala de lectură au fost lacul Cinciș și localitatea Sarmizegetusa, unde am putut vedea ruinele vechilor cetăți dacice.

În jurul Părintelui Arsenie Boca

Traseul Hațeg-Densuș-Prislop a fost de asemenea unul foarte rodnic. La Hațeg, tinerii au purtat un dialog îndelung cu Preasfințitul Daniil Stoenescu, în cadrul căruia au aflat că Părintele Arsenie Boca a fost coleg de facultate cu Părintele Florea Nerva și că Părintele Arsenie a vizitat de două ori șantierul bisericii din Ghelari. De asemenea, ne-a fost dezvăluit tâlcul mai multor cuvinte de-ale Părintelui Arsenie Boca și am primit sfaturi legate de viața de familie și de monahism. La Densuș am vizitat biserica de piatră cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae”, zidită în secolul VIII, fiind una dintre cele mai vechi biserici de rit bizantin de pe teritoriul nostru. Una dintre frescele impresionante este icoana Sfântului Apostol Toma, reprezentat ducându-și pielea pe un băț, aceasta amintind de modul în care a fost martirizat, și anume jupuindu-i-se pielea. La Prislop ne-am închinat la mormântul Părintelui Arsenie și ne-am bucurat de câteva minute bune de liniște în jurul acestuia.

Tradițiile satului transmise tinerilor

Nici vizitele la ghelăreni n-au fost sterpe. Doamnele Clara și Maria ne-au primit în curtea lor, unde au depănat amintiri despre vremurile de odinioară. „Era bine. Eram săraci, năcăjiți, dar o fost o viață frumoasă” – acestea sunt printre primele cuvinte ale doamnei Maria, în vârstă de 74 de ani. După discuția din curte, doamnele i-au primit pe oaspeți în casă, într-o cameră încărcată de istorie și tradiție, care adăpostește straie și ștergere țesute manual din materiale naturale, fotografii și podoabe simple, dar frumoase.

Invitați de seamă în tabăra de la Ghelari

În ceea ce privește activitatea duhovnicească, tinerii au avut parte zilnic de Sfânta Liturghie, iar seara de Paraclisul Măicii Domnului și uneori și de Vecernie. Am avut privilegiul de a asculta discursul unor invitați de seamă și de a purta dialoguri cu dumnealor. Cei care au pătruns în atmosfera tinerească ce s-a creat în curtea bisericii din Ghelari sunt: Preasfințitul Macarie Drăgoi, Episcopul Europei de Nord, Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, Arhimandritul Andrei Coroian, Părinții Iustin și Pantelimon de la Mănăstirea Oașa, etnograful Rusalin Ișfănoni, Părintele Vasile Vlad, Înaltpreasfințitul Părinte Andrei Andreicuț și Înaltpreasfințitul Mitropolit Serafim al Germaniei, Europei Centrale și de Nord. Întâlnirile au avut loc atât în biserică, cât și în natură, în „Poiana teilor”, un loc din spatele bisericii, denumit astfel de unul dintre oaspeți. Tema de bază a discuțiilor a coincis cu cea a taberei și s-a împletit adesea cu preocupările tinerilor, exprimate de aceștia prin întrebări, dar și cu alte aspecte pe care invitații au dorit să ni le pună în vedere. Nu au lipsit nici discuțiile cu Părintele Ciprian Negreanu, duhovnicul și povăzitorul tinerilor, care a explicat un set de cuvinte rostite sau scrise de Părintele Arsenie Boca.

Activități cultural-artistice

Printre activitățile artistice se numără mini-recitalul de cântece tradiționale pe care Ceata „Sfântul Ioan Valahul” l-a susținut după Sfânta Liturghie din ziua praznicului Schimbării la Față pentru sătenii adunați atunci la biserică. De asemenea, spre finalul taberei, Corul „Sfântul Lavrentie al Cernigovului”, format din membri ASCOR, au susținut un concert de cântări corale, în repertoriu aflându-se și o Doxologie interpretată atunci în primă audiție. Am avut parte și de data aceasta de o seară a talentelor, în cadrul căruia tinerii pricepuți la muzică instrumentală sau vocală ori la poezie au prezentat celorlalți participanți darurile cu care i-a înzestrat Dumnezeu și pe care ei le-au lucrat. În cadrul acelei serii, un cvartet de vioară și doi chitariști au interpretat tot în primă

audiențe compoziția „Canon” în sol major de Johann Pachelbel. Nu a lipsit nici proiecția unei selecții de fotografii realizate de câțiva dintre tineri, care au surprins și pus în valoare multe momente frumoase din timpul petrecut împreună. În ultima seară am avut parte și de un foc de tabără. La căldura emanată de el s-a alăturat și cea sufletească, exprimată în cântece despre frumos intonate până către miezul nopții de către cei prezenți.

Ultima Liturghie din cadrul taberei a fost slujită în biserica mică, cea care exista acolo de dinainte de a se fi zidit cea mare și în jurul căreia s-a zidit un schit de maici. Parcă șederea noastră acolo nu se putea finaliza fără a gusta puțin din modul de trai și de a gândi a celor două mirese ale lui Hristos care viețuiesc în prezent acolo.

Sâmbătă, tinerii și-au adunat corturile și s-au întors la Cluj, lăsând ca dar ghelărenilor icoanele pe care le-au realizat în cadrul unui atelier de litografii, precum și recunoștința pentru primire și un noian de gânduri bune.

Maramureșul ne cheamă să-l descoperim.

O istorie transmisă în și prin oameni

Iulia Anamaria Mureșan

În noaptea din 19 și 21 august, ceata „Sfântul Ioan Valahul”, formată în cadrul ASCOR Cluj, a poposit pe plaiurile maramureșene, pentru a observa îndeaproape o parte din obiceiurile tradiționale ale locului, etalate în cadrul festivalului „Drumul lung spre Cimitirul Vesel”, organizat de Asociația interculturală de tradiții, fondată de Peter Hurley, cunoscutul iubitor de Românie și românime.

Deși cercetarea noastră a avut loc spre finalul evenimentului, timpul petrecut acolo a fost o adevărată sursă de îmbogățire a cunoștințelor noastre legate de viața satului de odinioară și de acum. Am întâlnit oameni cu adevărat deosebiți, care ne-au înconjurat cu dragoste și ne-au oferit din inimă ce aveau ei mai bun.

Satul Mănăstirea

Vineri, ceata a vizitat satul Mănăstirea, unde avea să susțină un mic recital în curtea bisericii. *Crâșnicul*, Badea Ion, a deschis biserica pentru tinerii dornici de veșnicie. Acesta le-a relatat date importante despre istoricul acesteia. Am aflat așadar că inițial, aceea fusese biserica unei mănăstiri, în care viețuiseră cinci monahi, dintre care unul era episcop. În timpul unei prigoane împotriva creștinismului ortodox, un grup de oameni „fără Dumnezeu”, după cum i-a descris badea Ion, trei dintre ei au fost împușcați, iar doi au fugit. Conform relatărilor, episcopul a fost îngropat în biserică, în fața altarului. Un monument funerar din piatră datat din 1712 întărește cuvintele bătrânului și pe cele scrise pe panoul turistic din apropiere, și anume că acolo se află mormântul Sfântului Ierarh Iosif Mărturisitorul. Unul dintre ceilalți doi călugări asasinați a fost îngropat la intrarea în biserică, iar cel de-al treilea într-un loc din jurul bisericii.

Badea Ion și-a exprimat apoi dorința de a ne duce la o rudenie de-a dumnealui. Tinerii au primit voioși invitația și au tapetat ușițele ce duceau la casa acelei doamne cu cântece care i-au încântat pe sătenii ieșiți la porți ca să-i asculte. Continuându-și drumul, aceștia au lăsat în urma lor chipuri zâmbitoare și inimi înviorate de suflul strămoșesc transmis de acele cântări.

Au ajuns într-un final la lelea Doca, în vârstă de 92 de ani și văduvă de 30 de ani. Dumneai stătea pe prispa casei, iar tinerii s-au adunat în jurul ei. Dumneai ne-a relatat că a dus o viață foarte grea. A avut o singură fiică, a cărei poveste este una plină de jale. Durerea sufletească, pricinuită de soțul ei, s-a răsfrânt și asupra trupului, care s-a îmbolnăvit și care, la scurt timp, a rămas fără viață. Suferința lelei Doca a fost mare, întrucât ea și-a îngropat toată familia – părinții,

soțul, fiica și socrul. Dintre rudeniile de sânge, mai trăiesc doar două nepoate, dar acestea sunt stabilite în alte localități. Cu toate acestea, amintirea despre dumneai este una senină. În ciuda celor relatate, dialogul cu ea a fost unul plin de lumină. Trecând peste toată suferința adunată în acești ani, i-a primit cu bucurie pe tinerii de la Cluj; le-a ascultat cu drag horile și a răspuns cu largime de inimă întrebărilor pe care aceștia le-au adresat în legătură cu datinile satului. Așadar, am aflat că oamenii se salutau cu „Lăudați pe Iisus!”, iar răspunsul era „Lăudat să fie în veci, amin”. Le-a arătat și zadiile pe care le-a făcut cu mâinile ei, neuitând să le prezinte și pe cele cu care își dorește să fie îngropată.

În inima crâșnicului

Apoi, badea Ion i-a chemat pe tineri și la el acasă. În drumul lor, aceștia au poposit la fântâna călugărilor, despre care se crede că există de pe timpul celor cinci monahi amintiți mai sus și e posibil ca acea apă să fi izvorât acolo la rugăciunile lor. Deși apa din fântână este plină de broaște, sătenii o consumă cu încredere. În casa bătrânului, tinerii s-au bucurat de o ospitalitate aparte, mai ales în ceea ce privește deschiderea sinceră a inimii. Acesta i-a servit cu țuică și cu apă din fântână, iar tanti Ileana, soția lui, cu bucate tradiționale. Unul dintre gesturile de comuniune care i-au uimit pe oaspeți a fost acela că gazda a băut primul din pahărelul de țuică, după care le-a dat și celorlalți și toți au servit băutura din același recipient. Tanti Ileana a fost lăudată de soțul ei pentru castitatea pe care i-a impus-o actualului soț în cuvinte clare încă de la primele gesturi de apropiere ale acestuia din tinerețe, de dinainte de a se căsători. Probabil curăția în care au trăit înainte de a se cununa este unul din motivele pentru care căsnicia lor numără în prezent 64 de ani. O altă dovadă de dragoste și respect dintre cei doi, care au răzbătut peste atâtea decenii, se poate citi din următoarea întâmplare: aceștia le-au arătat tinerilor colecția de straie pe care le dețin. Văzând pieptarul de mire al lui badea Ion, aceștia i-au spus că ar vrea să îl cumpere. Înainte de a răspunde, acesta a răspuns „Să vedem întâi ce zice baba”. În cele din urmă, neprețuita piesă de vestimentație a intrat în „patrimoniul” ASCOR Cluj.

Spre seară, ceata a avut ocazia să pună în aplicare pașii de dans învățați până atunci și să adauge alții, noi, pe pajiștea din Bradova, în jurul scenei pe care evolua grupul Iza, binecunoscut pentru autenticitatea folclorului maramureșean pe care îl promovează. În plus, în ciuda nopții care se înstăpânise peste vale, întâlnirea cu Peter Hurley la finalul reprezentației a fost una plină de lumină. Bucuros că tinerii au acceptat invitația de a participa la acest festival, dar cu părere de rău pentru că nimeni nu venise la biserică să-i asculte în satul Mănăstirea, acesta a afirmat: „M-am gândit că acela este locul cel mai potrivit pentru voi să cântați. Dar știm că nu aveți nevoie de public fizic, că publicul vostru este nevăzut”.

Casa țaranului și celula intelectualului

Sâmbătă, tinerii au pornit spre Muzeul satului din orașul Sighetu Marmăției. A fost ca o plimbare în satul de odinioară, o întoarcere în timp spre simplitatea înaintașilor noștri. În fiecare element al caselor, anexelor și instrumentelor agricole se citește multă înțelepciune și capacitate de reducere la esențial. Îmbinările în coadă de rândunică, absența cuielor de metal, prispa și pardoseala de lut amintesc de comuniunea pe care țaranul maramureșean o are cu natura și pun în lumină abilitatea lui de a se folosi de ea și a o prelucra în scop util, fără abuz ori exces de zel. Ornamentațiile de pe obiectele de mobilier trădează atracția firească a omului spre frumos și înfrumusețare. *Dintele de lup* sculptat în jurul tocului ușilor interioare de la intrare subliniază conștiința lor cu privire la descendența dacică, iar crucea și prescurtarea numelui Domnului Hristos (IC XC NI KA), sculptate deasupra ușii de la intrare, iar uneori deasupra tuturor ușilor din casă, marchează comuniunea lor cu Dumnezeu și cu lumea creștină. Numărul mic de piese de mobilier, faptul că nu procesau hrana decât foarte puțin, iar masa nu o foloseau decât arareori pentru a mânca, faptul că dormeau pe laviță și pe cuptor arată negrija lor pentru confortul trupesc și o mai mare aplecare către cele spirituale.

După această promenadă în lumea tihnită a satului de odinioară, cu oameni simpli, dar vrednici de toată admirația, am pornit pe urmele zbuciumate ale altor oameni de valoare, mai aproape de noi,

nestemate la fel de prețioase ale istoriei neamului nostru. Încă de la intrarea în orașul Sighetu Marmăției, o pancartă cu inscripția *MEMORIALUL VICTIMELOR COMUNISMULUI ȘI AL REZISTENȚEI* și multe dintre indicatoarele urbei te ajută și, dacă ar fi să vorbim din punctul de vedere al inimii, te îndeamnă să ajungi în acel loc. În ciuda trecerii vremii, închisoarea încă poartă amintirea vie ai celor care i-au locuit celulele, majoritatea oameni de cultură sau reprezentanți ai Bisericii. Însă, peste toată suferința, mijeste seninul credinței și al biruinței asupra morții veșnice. „Neagră”, cu întunericul ei cu tot, pare acum atractivă pentru cei care vor ca măcar pentru o clipă să se asemene în orice chip cu înaintașii lor eroi.

Între tradiție și actualitate

În cadrul aceleiași zile, membrii cetei au ieșit pe teren, pentru a observa ce anume s-a păstrat, din punct de vedere arhitectural și cultural, în satele actuale. Îmbrăcați în straie de sărbătoare, tinerii au participat la o nuntă tradițională, unde au urmărit ce se petrece la casa mirelui, înainte ca acesta să meargă la cununie și au analizat elementele care s-au păstrat din trecut și care nu. De asemenea, aceștia au putut observa și câteva piese de vestimentație deosebite.

În seara aceleiași zile, ceata „Sfântul Ioan Valahul” a intonat câteva cântece în deschiderea concertului susținut de Grigore Leșe și, de data aceasta, a avut parte de un public chiar foarte numeros, care a cerut insistent „Încă una!” – și li s-a oferit!

Liturghie și comuniune în Săpânța

Duminică, tinerii au participat la Sfânta Liturghie la Mănăstirea Săpânța Peri. La doar un kilometru de șoseaua principală, locul

îngrădit de o pădure de stejar întretăiată de o alee scăldată în razele soarelui, este cu totul rupt de lume. Ne-am bucurat mai mult de acea ambianță, de acea împletire de pământesc și dumnezeiesc, în timpul mesei de prânz. Ne întrebam cu mirare: „Cum poate o mână de maici să întrețină atât de bine acest loc?” Pe semne că nu era doar lucrarea lor la mijloc, ci și a lui Dumnezeu.

Din traseul nostru nu putea lipsi Cimitirul Vesel, unde am aflat o sumedenie de povești de viață, reduse la esență în versuri scurte și pline de înțeles și în imagini reprezentative pentru persoanele respective. O parte din acestea au fost puse pe muzică de către un compozitor irlandez și interpretate vocal de Corul Facultății de Teologie din Sibiu și instrumental de orchestra românească Symphony Orchestra. Ecouri ale acestor cântece le-am putut asculta și noi în timpul vizitei noastre. Una dintre poveștile remarcabile este cea a unei doamne care nu a avut copii, dar i-a botezat și cununat pe ai altora, dobândind astfel mulți fii duhovnicești. De asemenea, timpul pe care l-ar fi petrecut, probabil, gătind pentru copiii ei, l-a folosit pentru a găti bucatele oferite la nunți.

Ne-am bucurat apoi de ospitalitatea grupurilor venite din satele Maramureșului istoric – sau „voievodal”, cum îi place lui Peter să-i spună, care s-au adunat acolo pentru a participa la evenimentul intitulat „Reuniunea satelor”. Aceștia ne-au servit cu bucate alese și cu multă mărinimie și ne-au primit să intonăm alături de ei câteva cântece tradiționale. După ce am ascultat câteva grupuri care au evoluat pe scena special amenajată, ne-am prins și noi pentru puțină vreme în hora pe care Peter își dorea mult să o facă în jurul Cimitirului Vesel, după care am luat voioși și cu inimile pline drumul Clujului.

În drum spre casă, timpul în care fiecare dintre noi a mărturisit ce i-a plăcut și ce i s-a părut greu în această experiență a fost îmbogățit cu multe amintiri plăcute care reveneau în mintea fiecăruia dintre noi pe parcursul relatărilor, iar descrierea momentelor dificile a fost aproape inexistentă.

Echipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.
Adresa ASCOR: Biserica din Hașdeu 45, Cluj-Napoca
Redacția FILOCALIA: Piața Avram Iancu, nr. 18, Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com
ISSN: 1224-0567